

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Problemy aktywizacji kapitału ludzkiego na lokalnych rynkach pracy w świetle analiz statystycznych i opinii osób zarządzających publicznymi służbami zatrudnienia : analiza porównawcza

Author: Rafał Muster

Citation style: Muster Rafał. (2012). Problemy aktywizacji kapitału ludzkiego na lokalnych rynkach pracy w świetle analiz statystycznych i opinii osób zarządzających publicznymi służbami zatrudnienia : analiza porównawcza. W: A. Bartoszek, U. Swadźba (red.), "Aktywizacja edukacyjna i zawodowa mieszkańców a jakość życia w miastach peryferyjnych" (S. 63-157). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Rafał Muster

Problemy aktywizacji kapitału ludzkiego na lokalnych rynkach pracy w świetle analiz statystycznych i opinii osób zarządzających publicznymi służbami zatrudnienia Analiza porównawcza

W prezentowanym rozdziale dokonano próby opisu na kilku płaszczyznach problematyki aktywizacji kapitału ludzkiego na analizowanych rynkach pracy. W zależności od dostępności danych były one opisywane i porównywane na poziomie gmin: Lublińca, Raciborza, Nysy i Głogówka bądź powiatów: lublinieckiego, raciborskiego, nyskiego i prudnickiego.

Szczegółowej analizie poddano zawody deficytowe występujące na opisywanych rynkach pracy. Ukazując trendy następujących w latach 2004—2009 zmian, wskazano zawody, w których, zgodnie z metodologią wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych, najłatwiej znaleźć pracę. Ponadto, charakteryzując lokalne rynki pracy, zwrócono szczególną uwagę na dynamikę przemiany struktury społeczno-demograficznej osób bezrobotnych. Analizowano specyfikę napływu bezrobotnych na poszczególne rynki, wskazano także zawody, w których pracodawcy (najczęściej za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia) w ostatnich latach poszukiwali pracowników.

Istotną część rozdziału stanowią wyniki badań empirycznych przeprowadzonych wśród osób zarządzających publicznymi służbami zatrudnienia na analizowanych lokalnych rynkach. Opierając się na badaniach ankietowych, zidentyfikowano pozytywne oraz negatywne zmiany, jakie następowały na poszczególnych rynkach lokalnych. Zwrócono także uwagę na wyzwania wiążące się z procesem dostosowywania kierunków kształcenia do aktualnych i przyszłych potrzeb rynku pracy. Wskazywano jednocześnie branże, których rozwój wpłynąłby szczególnie korzystnie na lokalne rynki pracy. W artykule ukazano również zmiany struktury podmiotów gospodarczych według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), a także przemiany struktury pracujących według sektorów, ukazując trendy rozwoju. Przeprowadzone analizy danych zastanych oraz wywołanych stały się podstawą do ukazania zarówno cech wspólnych, jak i różnicujących badane lokalne rynki pracy.

1. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnych rynkach pracy

1.1. Zagadnienia wstępne

Krajowe publiczne służby zatrudnienia od 2005 roku monitorują rynek pracy w celu wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Cykliczne analizy prowadzone są w układzie trójszczeblowym: powiat, województwo i kraj. Na poziomie poszczególnych powiatów analizy rynku pracy przeprowadzane są przez powiatowe urzędy pracy, na poziomie województw raporty monitoringowe sporządzają wojewódzkie urzędy pracy. Analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w kraju sporządzana jest natomiast przez pracowników Departamentu Rynku Pracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Raporty identyfikujące zawody deficytowe oraz nadwyżkowe na poziomie powiatu, województwa i kraju wykonuje się dwukrotnie w ciągu roku. Analiza półroczna ma charakter diagnostyczny, natomiast roczna — diagnostyczno-prognostyczny. Pionierem badań z zakresu wyodrębniania zawodów deficytowych, nadwyżkowych i w równowadze był w Polsce profesor Mieczysław Kabaj. Po raz pierwszy metodologia monitoringu (MZDiN) opracowana została w 1995 roku w Instytucie Pracy i Spraw Socjalnych¹. Osiem lat później (rok 2003) w Departamencie Rynku Pracy MPiPS opracowano, a dwa lata później zaimplementowano w publicznych służbach zatrudnienia, nieco zmodyfikowany sposób identyfikacji deficytów i nadwyżek na rynku pracy.

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest przez Mieczysława Kabaję definiowany jako „proces systematycznego śledzenia (obserwowania) zjawisk zachodzących na rynku pracy, formułowanie ocen, wniosków i ostrzeżeń dla systemu kształcenia zawodowego i szkolenia bezrobotnych. Monitoring — czytamy dalej u Kabaję — nie odnosi się do ogólnej sytuacji na rynku pracy, ale do popytu i podaży w poszczególnych rynkach zawodowo-terytorialnych”². Natomiast w zaleceniach metodycznych Departamentu Rynku Pracy MPiPS monitoring

¹ Por. M. KABAJ: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych (MZDiN) oraz trójstronne umowy szkoleniowe*. W: *Podstawowe problemy restrukturyzacji zatrudnienia w makroregionie południowym*. Red. J. SIEMIANOWICZ. Katowice 1996, s. 49.

² M. KABAJ: *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*. Warszawa 2004, s. 243.

zawodów deficytowych i nadwyżkowych występuje jako proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy, dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowanie na tej podstawie ocen, wniosków i krótkoterminowych prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemów: szkolenia bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego³. Przytoczone definicje monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych bardzo wyraźnie akcentują proces obserwowania zjawisk zachodzących na dynamicznym, zmieniającym się rynku pracy. Kolejnym wspólnym komponentem przytoczonych definicji jest wyciąganie na ich podstawie ocen oraz wniosków dotyczących kształcenia zawodowego i szkolenia bezrobotnych⁴. W praktycznych działaniach publicznych służb zatrudnienia monitoring można zastosować w procedurze organizacji szkoleń dla bezrobotnych. Powiatowe urzędy pracy, opierając się na zidentyfikowanych deficytach, mogą w stosunkowo krótkim czasie doposażyć bezrobotnych w pożądaną na rynku pracy kompetencje. Z kolei w dłuższym przedziale czasowym gromadzone dane empiryczne stwarzają podstawy dla dokonywania wyboru zawodów i specjalności, które mają istotne znaczenie dla gospodarki. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych należy zatem uznać za skuteczne narzędzie dostosowywania szkolnictwa do bieżących i przyszłych potrzeb rynku pracy⁵.

Katalog zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest sporządzany przez publiczne służby zatrudnienia na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności wprowadzonej do powszechnego użycia rozporządzeniem ministra gospodarki i pracy z dnia 08.12.2004 roku (Dz.U. Nr 265, poz. 2644)⁶, które w następnych latach było kilkakrotnie modyfikowane.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym rozporządzeniem w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. Nr 82, poz. 537 z dnia 17.05.2010 roku) klasyfikacja zawodów jest pięciopoziomowym, hierarchicznie usystematyzowa-

³ Zob. *Zalecenia metodyczne do prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych*. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa 2003, s. 6.

⁴ R. MUSTER: *Diagnoza kierunków rozwoju rynku pracy w Rudzie Śląskiej*. Gliwice 2008, s. 173.

⁵ Por. B. ŁUKASZEWICZ: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w rejonie Zabrze, Gliwic, Knuruwa i Pyskowic*. W: *Podstawowe problemy restrukturyzacji zatrudnienia w makroregionie południowym*. Red. J. SIEMIANOWICZ. Katowice 1996, s. 122.

⁶ Por. A. DANIEL, R. MUSTER: *Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Tychach i powiecie bieruńsko-lędzińskim (styczeń 2003 — czerwiec 2005)*. W: *Edukacja całościowa — kompetencje cywilizacyjne a regionalny rynek pracy*. Red. B. PACTWA, P. ROJEK-ADAMEK. Tychy 2006, s. 135.

nym zbiorem 2 360 zawodów i specjalności. W skład klasyfikacji wchodzi 10 wielkich grup zawodowych (pierwszy poziom, kod jednocyfrowy), 43 duże grupy (drugi poziom, kod dwucyfrowy) 132 średnie (trzeci poziom, kod trzycyfrowy), 444 grupy elementarne (czwarty poziom, kod czterocyfrowy), i wreszcie — na poziomie piątym, najniższym (sześciocyfrowym) — 2 360 zawodów i specjalności. Klasyfikowanie osób do określonych zawodów dokonywane jest na podstawie potwierdzonych świadectwem szkolnym (lub innym dokumentem) bądź stażem pracy (minimum rocznym) kwalifikacji.

Zgodnie z aktualnie stosowaną przez publiczne służby zatrudnienia metodologią, przy określaniu, czy zawód jest deficytowy, nadwyżkowy czy w równowadze, bierze się pod uwagę dwie zmienne. Po pierwsze napływ ofert pracy w określonych zawodach do powiatowych urzędów pracy, a po drugie — rejestrujących się bezrobotnych. Dane te są agregowane przez służby zatrudnienia w załączniku nr 3 do sprawozdania MPiPS-01 — *Bezrobotni oraz oferty pracy według zawodów i specjalności* (pierwsze półrocze lub cały rok). Oddzielne analizy — jak zaznaczono wcześniej — sporządzane są na poziomie powiatów, województw i kraju⁷.

1.2. Wartości wskaźników

Zgodnie z wytycznymi przedstawionymi w *Zaleceniach metodycznych do prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych*, zawodem deficytowym jest ten, na który: występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie⁸. W praktyce oznacza to, że zawodem deficytowym będzie ten, w odniesieniu do którego powiatowy urząd pracy otrzymuje więcej ofert pracy, niż rejestruje się bezrobotnych. Zawodem nadwyżkowym natomiast jest ten, na który występuje mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie⁹. Innymi słowy, zawodem nadwyżkowym będzie ten, w którym częściej rejestrują się bezrobotni w stosunku do napływu ofert pracy. Jeżeli popyt na pracę na określonym obszarze (powiat, województwo, kraj) jest zbliżony do podaży, wówczas możemy mówić o zawodach będących w równowadze. Zatem z zawodami w rów-

⁷ R. MUSTER: *Zawody deficytowe w województwie śląskim — analiza trendów zmian w latach 2006—2008*. „Polityka społeczna” 2009, nr 2 (419), s. 15.

⁸ *Zalecenia metodyczne...*, s. 6.

⁹ *Ibidem*.

nowadze będziemy mieli do czynienia wówczas, gdy na rynku w tym samym czasie pojawia się porównywalna liczba ofert pracy w stosunku do rejestrujących się bezrobotnych w tym samym zawodzie.

Poniżej zaprezentowano podstawowy wzór matematyczny wykorzystywany w obliczeniach intensywności deficytu, nadwyżki bądź równowagi zawodów za cały rok kalendarzowy na podstawie metodologii zaproponowanej przez Departament Rynku Pracy MPiPS.

Wskaźnik intensywności deficytu, nadwyżki bądź równowagi zawodu k $W_{n,I}^k$:

$$W_{n,I}^k = \frac{\overline{O}_I^k}{\overline{B}_I^k}$$

gdzie:

- \overline{O}_I^k — średnia miesięczna liczba zgłoszonych ofert pracy w zawodzie k w całym roku;
- \overline{B}_I^k — średnia miesięczna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie k w całym roku.

Zatem, aby określić natężenie nadwyżki lub deficytu w określonych zawodach, bierze się pod uwagę stosunek średniomiesięcznego napływu ofert pracy do średniomiesięcznego napływu osób do bezrobocia w poszczególnych zawodach/specjalnościach na określonym rynku pracy.

Zgodnie z metodologią ministerialną przyjęto, że zawody o wskaźniku:

- $W_{n,I}^k < 0,9$ to zawody nadwyżkowe (im niższa wartość wskaźnika, tym większa nadwyżka);
- $0,9 \leq W_{n,I}^k \leq 1,1$ to zawody zrównoważone;
- $W_{n,I}^k > 1,1$ to zawody deficytowe (im wyższa wartość wskaźnika, tym większa deficytowość).

Jeżeli wskaźnik intensywności nadwyżki wynosi 0, wówczas mamy do czynienia z sytuacją napływu w danym zawodzie osób do bezrobocia, natomiast w tym samym okresie (półroczu lub rok) nie wpływa żadna oferta pracy dotycząca tego zawodu. Jeśli mamy do czynienia z sytuacją odwrotną, w której przedstawiciele określonego zawodu nie nabywają statusu bezrobotnego, natomiast oferty pracy dotyczące tego zawodu wpływają do danego urzędu pracy, wówczas pojawia się określenie MAX. Są to zawody MAX deficytowe. W praktyce najczęściej zawodami MAX deficytowymi są te, w których oferty pracy pojawiają się sporadycznie przy jednoczesnym braku rejestrujących się bezrobotnych. Opierając się na dokonywanych analizach statystycznych, można stwierdzić, że na rynkach pracy dominują zawody nadwyżkowe. Jest to sytuacja, w której stosunek średniomiesięcznego napływu ofert pracy

do średniomiesięcznego napływu do bezrobocia jest mniejszy niż 0,9 ($W_{n,l}^k < 0,9$). Przeciętnie 20—25% zawodów i specjalności wykazuje deficytowość, czyli stosunek średniomiesięcznego napływu ofert pracy do średniomiesięcznego napływu do bezrobocia jest w ich przypadku większy niż 1,1 ($W_{n,l}^k > 1,1$), przy czym im wyższa wartość wskaźnika, tym większy deficyt, zatem zgodnie z danymi statystycznymi większe szanse osób reprezentujących te zawody na podjęcie zatrudnienia na analizowanym rynku pracy. Najrzadziej spotykana (2—3% zawodów na rynku) jest sytuacja, w której podobnie kształtuje się popyt na pracę i podaż zasobów pracy w tym samym zawodzie. Jeżeli wystąpi taka sytuacja, wówczas mamy do czynienia z zawodami w równowadze, gdzie $0,9 \leq W_{n,l}^k \leq 1,1$ ¹⁰.

1.3. Praktyczne możliwości wykorzystania monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych

W zaleceniach metodycznych do prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych zaznaczono, że jego wdrożenie pozwoli w szczególności na¹¹:

- określenie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo-kwalifikacyjnej na lokalnych, regionalnych i krajowym rynku pracy;
- stworzenie bazy informacyjnej dla opracowania przyszłych struktur zawodowo-kwalifikacyjnych w układzie lokalnym, regionalnym i krajowym;
- określenie odpowiednich kierunków szkolenia bezrobotnych, zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń;
- bieżącą korektę poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego (dotyczy władz oświatowych oraz dyrekcji szkół);
- usprawnienie poradnictwa zawodowego przez wskazanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych;
- usprawnienie pośrednictwa pracy przez wskazanie informacji o planowanych ofertach pracy na rok przyszły oraz przewidywanej ich liczbie według zawodów;

¹⁰ Por. na przykład R. MUSTER: *Zawody deficytowe w województwie małopolskim — analiza trendów zmian w latach 2006—2009*. W: *ABC elastycznych form zatrudnienia*. Red. M. DOBROWOLSKA. Katowice 2010, s. 184—186.

¹¹ Por. *Zalecenia metodyczne...*, s. 9; zob. też: M. KABAJ: *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*. Warszawa 2004, s. 240—257.

— ułatwienie realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia.

Zatem ustawodawca wyraźnie podkreślił aplikacyjną wartość danych empirycznych pozyskiwanych za pomocą obowiązującej metodologii wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Dane te powinny mieć wartość praktycznie użyteczną — w szczególności dla instytucji zajmujących się problematyką aktywizacji zawodowej na lokalnych rynkach pracy oraz dla jednostek oświatowych i szkoleniowych.

1.4. Wady i ograniczenia metodologii wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Metodologia wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych przygotowana w Departamencie Rynku Pracy MPiPS — jak zaznaczono wcześniej — ma jednak wiele ograniczeń. Trudności z rzetelnym wyłanianiem zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnych rynkach pracy wynikają m.in. z następujących czynników¹²:

1. Część osób bezrobotnych jest niepoprawnie rejestrowana w powiatowych urzędach pracy (m.in. problemy z właściwym przypisaniem kodu zawodu).

2. Klasyfikacja zawodów i specjalności jest bardzo rozbudowana, składa się z aż 2 360 różnych kodów (Dz.U. Nr 82, poz. 537), w związku z czym pracownicy odpowiedzialni za rejestrację bezrobotnych niejednokrotnie mają kłopot z odpowiednim przyporządkowaniem właściwego kodu zawodu do poszczególnych osób. Skutkuje to tym, że w powiatowych urzędach pracy od kilkunastu do kilkudziesięciu procent bezrobotnych rejestrowanych jest w kategorii zawodowej: „pozostali inżynierowie”, „pozostali specjaliści”, „pozostali technicy”, itd.

3. Niewielki odsetek ofert pracy podawany jest do publicznej wiadomości. Jedynie część z ofert zatrudnienia trafia od pracodawców do publicznych służb zatrudnienia.

4. Praktyka wskazuje, że dominującymi ofertami zatrudnienia, wpływającymi do powiatowych urzędów pracy są oferty z tzw. wtórnego rynku pracy, dotyczące pracy z niepełnym wymiarze czasu, zatrudnienia sezonowego, pochodzące generalnie od firm oferujących mało atrakcyjne

¹² Por. R. MUSTER: *Wykorzystanie metodologii wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych w działalności publicznych służb zatrudnienia*. „Humanizacja Pracy” 2007, nr 3—4 (237—238), s. 111—124.

warunki pracy i płacy. Przedsiębiorstwa te często borykają się z problemem fluktuacji pracowników; nie tworzą nowych, trwałych miejsc pracy, lecz nieustannie uzupełniają braki kadrowe.

5. Czasami te same oferty wielokrotnie zgłaszane są do tego samego urzędu pracy i to w stosunkowo krótkich odstępach czasu. Niejednokrotnie również te same oferty zgłaszane są przez pracodawców do różnych urzędów pracy w tym samym czasie. W raporcie przygotowywanym na szczeblu wojewódzkim czy krajowym jedna oferta pracy zgłoszona przez pracodawcę może być wielokrotnie powtórzona.

6. Nie wszystkie oferty pracy zgłaszane publicznym służbom zatrudnienia są rejestrowane w systemie komputerowym, na którym pracuje określony PUP. Zupełnie inną kwestią jest nie zawsze poprawne rejestrowanie tych ofert w programie komputerowym. Przypisany ofercie pracy kod zawodu lub specjalności nie zawsze odpowiada rzeczywistemu zapotrzebowaniu pracodawcy.

7. Nie wszystkie osoby bezrobotne (z różnych przyczyn) z danego lokalnego rynku pracy rejestrują się we właściwym pod względem miejsca zamieszkania urzędzie pracy.

8. Część bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy nie jest w ogóle zainteresowana podjęciem pracy. Status osoby bezrobotnej jest dla nich warunkiem koniecznym nabycia ubezpieczenia zdrowotnego czy też korzystania ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej. Inni bezrobotni z kolei nie zainteresowani podjęciem pracy w związku z faktem pracy „na czarno”.

9. W rejestrach powiatowych urzędów pracy figurują bezrobotni, których kwalifikacje zawodowe uległy dezaktualizacji.

10. Dynamika procesów zachodzących na rynku pracy jest bardzo duża. Każda większa nowa inwestycja czy zwolnienie grupowe jest wystarczającym impulsem do tego, aby w bardzo krótkim czasie diametralnie zmieniła się sytuacja na rynku. Tylko cykliczność i powtarzalność badań, zakorzenienie ich na stałe w praktyce działalności służb zatrudnienia pozwoli na uchwycenie trendów zmian na rynku. Z dużą ostrożnością należy prognozować, które zawody i specjalności będą poszukiwane przez pracodawców za kilka lat.

11. Pracodawcy niejednokrotnie mają problemy ze sformułowaniem wymogów kwalifikacyjnych stawianych kandydatom do pracy. Sami (w szczególności dotyczy to mniejszych firm) nie potrafią określić strategii działalności własnego przedsiębiorstwa. Działając na niestabilnym rynku, nie mają również pewności, czy będą funkcjonować za kilka lub kilkanaście miesięcy.

12. Powiatowe urzędy pracy ponadto borykają się z problemami braku we własnych strukturach specjalistów od sporządzania analiz rynku pra-

cy¹³. Pracownicy publicznych służb zatrudnienia podczas sporządzania raportów diagnostycznych (półrocznych) i diagnostyczno-prognostycznych (rocznych) oprócz bazowania na empirycznych danych statystycznych wygenerowanych z aplikacji internetowej www.mz.praca.gov.pl powinni, analizując określone wnioski, konsultować się przede wszystkim z doświadczonymi pośrednikami pracy. Dzięki temu łatwiej będzie uniknąć błędów przy wyodrębnianiu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, gdyż w tym zakresie nie można jedynie opierać się na nie do końca wiarygodnych danych statystycznych.

1.5. Zawody deficytowe na analizowanych lokalnych rynkach pracy w latach 2004—2009

Osobne analizy dla każdego z poddanych badaniu rynków (na poziomie powiatów) przeprowadzono w okresie sześciu lat (2004—2009). Im wyższy wskaźnik W , tym większy wskaźnik deficytowości. Wskaźnik deficytu/nadwyżki mierzony jest jako stosunek średniomiesięcznego napływu ofert pracy do średniomiesięcznego napływu osób bezrobotnych w danym zawodzie na obszarze tego samego rynku i w tym samym okresie. Zgodnie z wytycznymi metodologii wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych analizę przeprowadza się na trzech poziomach: powiatu, województwa oraz kraju.

W związku z powyższym, w zestawieniach tabelarycznych (1.—4.) przedstawiono zidentyfikowane zawody deficytowe na czterech analizowanych powiatowych rynkach pracy: lublinieckim, raciborskim, nyskim i prudnickim. Nie ma możliwości analizy tego typu danych na poziomie gminy. W tabelach przedstawiono wszystkie zawody deficytowe zidentyfikowane na podstawie gromadzonych przez publiczne służby zatrudnienia danych. Każdorazowo przydzielono im rangę, rozpoczynając od tych o najwyższych wskaźnikach deficytowości, a kończąc na tych o najniższym nasileniu deficytu. Szczegółowe zestawienia tabelaryczne stały się podstawą do wyodrębnienia zawodów, w których deficyty odnotowywane były w okresie co najmniej trzech lat z sześciu analizowanych. Starano się jednocześnie pominąć te zawody, których deficytowość wynika z subsydiowania części ofert pracy przez publiczne służby zatrudnienia (np. staże, przygotowanie zawodowe

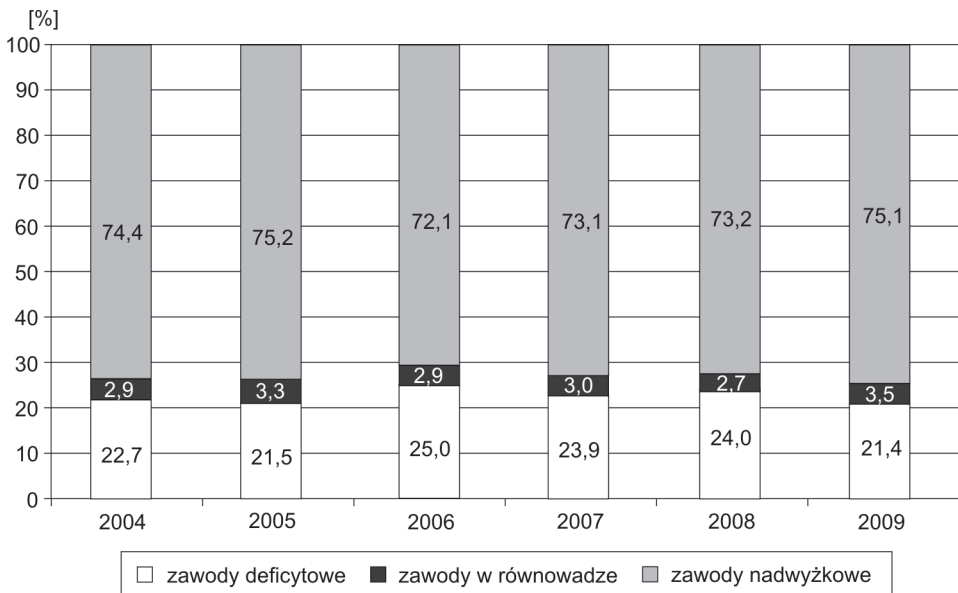
¹³ Por. na przykład J. LITWIŃSKI, U. SZTANDERSKA: *Raport końcowy. Analiza sytuacji na wybranych powiatowych rynkach pracy oraz stworzenie metodologii badania lokalnego rynku*. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa 2006, s. 86.

w miejscu pracy, prace społecznie użyteczne). Gdyby nie działania publicznych służb zatrudnienia, deficyty w tych zawodach nie wystąpiłyby. Najczęściej były to zawody typu pracownik biurowy czy robotnik gospodarczy.

1.5.1. Zawody deficytowe w powiecie lublinieckim

W tabeli 1. przedstawiono zawody deficytowe zdiagnozowane na lokalnym rynku pracy powiatu lublinieckiego w latach 2004—2009. Okazało się, że w badanych sześciu latach na lublinieckim rynku pracy — zgodnie z założeniami metodologii MZDiN — najczęściej w deficycie (co najmniej trzy razy w okresie sześciu lat) pojawiały się m.in. następujące zawody: spawacz (ręczny gazowy), przedstawiciel handlowy, frezer, cieśla, brukarz, zbrojarz, operator koparek i zwałowarek, krojczy, szwaczka, opiekunka dziecięca, opiekunka środowiskowa, opiekun w domu pomocy społecznej, rzeźnik i rozbieracz-wykrawacz.

Na wykresie 1. zaprezentowano dynamikę zmiany udziału w lublinieckim rynku pracy zawodów deficytowych, w równowadze oraz nadwyżkowych w latach 2004—2009.

WYKRES 1. Udział zawodów deficytowych, w równowadze i nadwyżkowych w lokalnym rynku pracy powiatu lublinieckiego (lata 2004—2009)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu — www.mz.praca.gov.pl.

TABELA 1. Zawody deficytowe w powiecie lublinieckim w latach 2004—2009

2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6
Nauczyciel języka obcego (W = 16,0)	pilarz (W = 23,0)	ogrodnik — uprawy pod osłonami (W = 20,0)	pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 27,0)	pozostali masarze, robotnicy w przetróświe ryb i pokrewni (W = 25,0)	bibliotekarz (W = 16,0)
Agent ubezpieczeniowy (W = 16,0)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 20,7)	palacz kotłów c.o. wodnych rusztowych (W = 19,0)	spawacz ręczny gazowy (W = 21,0)	przetwórcza ryb (W = 15,0)	pokojowa (w hotelu) (W = 14,5)
Pozostali elektrycy (W = 15,0)	opiekunka domowa (W = 14,0)	woźny (W = 16,0)	robotnik gospodarczy (W = 14,0)	monter/składacz okien (W = 14,0)	opiekunka dziecięca (W = 13,2)
Opiekunka domowa (W = 14,0)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 7,0)	pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy (W = 15,0)	sortowacz (W = 14,0)	pozostali nauczyciele szkół specjalnych (W = 12,0)	opiekunka środowiskowa (W = 9,5)
Pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 13,0)	sekretarka (W = 7,0)	rozbieracz-wykrawacz (W = 14,0)	nauczyciel przedszkola (W = 6,0)	rozbieracz-wykrawacz (W = 12,0)	robotnik gospodarczy (W = 9,1)
Pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 10,7)	kierowca autobusu (W = 7,0)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 13,0)	szewc naprawiacz (W = 6,0)	robotnik gospodarczy (W = 10,5)	operator sprzętu do robót ziemnych (W = 9,0)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Opiekun w domu pomocy społecznej (W = 9,3)	pracownik ochrony mienia i osób (za-wód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 6,3)	operator maszyn do produkcji opakowań z papieru i tektury (W = 12,0)	betoniarz (W = 5,7)	cieśla (W = 7,5)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 8,5)
Nauczyciel przed-szkola (W = 9,0)	operator urządzeń do formowania wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 6,0)	nauczyciel języka obcego (W = 11,0)	robotnik magazynowy (W = 5,7)	pracownik ochrony mienia i osób (za-wód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 7,4)	animator kultury (W = 6,0)
Sekretarka (W = 7,8)	technik geodeta (W = 5,0)	strażak (W = 11,0)	stolarz (W = 5,1)	opiekunka dziecięca (W = 6,3)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 5,2)
Frezer (W = 7,0)	zbrojarz (W = 5,0)	kierowca operator wózków jezdniowych (W = 10,5)	opiekunka dziecięca (W = 5,0)	pozostali nauczyciele szkół podstawowych (W = 6,0)	ceramik wyrobów ceramiki budowlanej (W = 5,0)
Cholewkarz (W = 6,0)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 4,6)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 9,6)	dekarz (W = 5,0)	prasowaczka (ręczna) (W = 6,0)	pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki metali (W = 5,0)
Operator urządzeń do formowania wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 6,0)	robotnik gospodarczy (W = 4,5)	pracownik ochrony mienia i osób (za-wód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 8,6)	monter/składacz okien (W = 5,0)	pakowacz (W = 5,2)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 4,5)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Palac kotłów c.o. wodnych rusztowych (W = 5,5)	lakiernik wyrobów drzewnych (W = 4,0)	przetwórcza ryb (W = 7,5)	operator koparek i zwałowarek (W = 5,0)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 4,5)	brukarz (W = 4,3)
Ubojowy (W = 5,0)	monter konstrukcji stalowych (W = 4,0)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 7,4)	krawiec (W = 4,8)	pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 4,5)	nauczyciel nauzenia początkowego (W = 4,0)
Pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów papierniczych (W = 5,0)	frezer (W = 4,0)	nauczyciel upośledzonych umysłowo (oligofrenopedagog) (W = 7,0)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 4,7)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 4,0)	pracownik socjalny (W = 4,0)
Pokojowa (w hotelu) (W = 5,0)	pozostali stolarze i pokrewni (W = 4,0)	montażysta dekoracji (W = 7,0)	cieśla (W = 4,6)	sekretnarka (W = 4,0)	repcjonista (W = 4,0)
Woźny (W = 4,0)	woźny (W = 4,0)	pomoc kuchenna (W = 6,8)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 4,2)	palacz kotłów c.o. wodnych rusztowych (W = 4,0)	kaletnik (W = 4,0)
Robotnik gospodarczy (W = 4,8)	nauczyciel języka obcego (W = 3,6)	mechanik samochodów ciężarowych (W = 6,0)	pomoc kuchenna (W = 4,2)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 3,8)	obuwnik przemysłowy (W = 4,0)
Operator sklejariek płyt stolarskich (W = 4,5)	listonosz (W = 3,6)	operator urządzeń przetwórstwa mięsa (W = 6,0)	nauczyciel języka obcego (W = 4,0)	nauczyciel przedszkole (W = 3,5)	spawacz ręczny gazowy (W = 3,5)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki metali (W = 4,5)	pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 3,6)	pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 6,0)	przetwórcza ryb (W = 4,0)	krojczy (W = 3,5)	rozbiernicz-wykracz (W = 3,0)
Pakowacz (W = 4,3)	robotnik magazynowy (W = 3,6)	operator koparek i zwałowarek (W = 5,5)	kierowca operator wózków jezdniowych (W = 4,0)	tokarz (W = 3,4)	krojczy (W = 3,0)
Operator koparek i zwałowarek (W = 4,0)	portier (W = 3,5)	brukarz (W = 5,1)	robotnik budowlany (W = 3,5)	rzeźnik wędliniarz (W = 3,3)	pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do przetworstwa mięsa i ryb (W = 3,0)
Robotnik magazynowy (W = 4,0)	dziewiarz (W = 3,0)	monter konstrukcji stalowych (W = 5,0)	księgowy (samodzielny) (W = 3,5)	pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfik. (W = 3,3)	monter sieci telekomunikacyjnych (W = 2,5)
Kierownik wewnętrznej jednostki działalności podstawowej w handlu hurtowym i detalicznym (W = 3,3)	pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z drewna (W = 3,0)	pracznik (W = 4,5)	kontroler jakości wyrobów — artykuły przemysłowe (W = 3,0)	sprzątacznik (W = 3,1)	pozostali operatorzy maszyn gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 2,4)
Planista produkcyjny (W = 3,0)	kominiarz (W = 2,5)	robotnik magazynowy (W = 4,4)	meliorant (W = 3,0)	inżynier budowy dróg (W = 3,0)	zbrojarz (W = 2,3)
Lakiernik wyrobów drzewnych (W = 3,0)	rozbiernicz-wykracz (W = 2,4)	lakiernik wyrobów drzewnych (W = 4,0)	rozbiernicz-wykracz (W = 3,0)	nauczyciel wychowania fizycznego (W = 3,0)	bufetowy (barman) (W = 2,3)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Kominiarz (W = 3,0)	pozostali nauczyciele szkół specjalnych (W = 2, 3)	operator urządzeń do formowania wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 4,0)	pozostali stolarze i pokrewni (W = 3,0)	bibliotekarz (W = 3,0)	robotnik drogowy (W = 2,2)
Operator urządzeń do końcowej obróbki płyt (W = 3,0)	brukarz (W = 2,2)	pakowacz (W = 3,5)	dozorca (W = 3,0)	kierowca operator wózków jezdniowych (W = 3,0)	szwaczka (W = 2,2)
Pracownik ochrony mienia i osób (zaawansowany): technik ochrony fizycznej osób i mienia (W = 2,5)	pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki metali (W = 2,2)	sekretarka (W = 3,2)	sprzątaczką (W = 2,6)	robotnik magazynowy (W = 2,5)	nauczyciel matematyki (W = 2,0)
Kierowca autobusu (W = 2,2)	nauczyciel wychowania fizycznego (W = 2,0)	nauczyciel biologii (W = 3,0)	inżynier budownictwa — budownictwo ogólne (W = 2,6)	szwaczka (W = 2,5)	pozostali nauczyciele szkół specjalnych (W = 2,0)
Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 2,1)	nauczyciel przyrody w szkole podstawowej (W = 2,0)	psycholog (W = 3,0)	ogrodnik terenów zieleni (W = 2,5)	pozostali elektromechanicy (W = 2,2)	pozostali pracownicy do spraw finansowych i handlowych gdzie indziej nieklasyfikowani (W = 2,0)
Mechanik samochodów ciężarowych (W = 2,1)	pośrednik pracy (W = 2,0)	technolog robót wykończeniowych w budownictwie (W = 3,0)	pakowacz (W = 2,5)	architekt (W = 2,0)	kasjer bankowy (W = 2,0)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Technik dentystyczny (W = 2,0)	opiekunka środowiska (W = 2,0)	krojczy (W = 3,0)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 2,0)	nauczyciel matematyki (W = 2,0)	szef kuchni (kuchmistrz) (W = 2,0)
Konserwator części (W = 2,0)	pracownik do spraw osobowych (W = 2,0)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 2,8)	specjalista do spraw finansów (analityk finansowy) (W = 2,0)	nauczyciel muzyki (W = 2,0)	posadzkarz (W = 2,0)
Szwaczka (W = 1,9)	cieśla (W = 2,0)	pozostali nauczyciele szkół specjalnych (W = 2,6)	kosmetyczka (zawód szkolny: technik usług kosmetycznych) (W = 2,0)	nauczyciel plastyki (W = 2,0)	lakiernik wyrobów drzewnych (W = 2,0)
Kasjer w przedsiębiorstwie (W = 1,6)	spawacz ręczny łożkiem elektrycznym (W = 2,0)	pozostali robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni (W = 2,6)	bufetowy (barman) (W = 1,8)	pozostali nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (W = 2,0)	rzeźnik wędliniarz (W = 2,0)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 1,6)	operator suwnic (suwnicowy) (W = 2,0)	nauczyciel przedszkola (W = 2,6)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 1,8)	nauczyciel przyrody w szkole podstawowej (W = 2,0)	szewc naprawiacz (W = 2,0)
Ogrodnik terenów zieleni (W = 1,5)	pozostali robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni (W = 2,0)	spawacz ręczny gazowy (W = 2,3)	tapicer (W = 1,8)	pozostali doręczyiele pocztowi i pokrewni (W = 2,0)	pracownik ochrony mienia i osób (zażwód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 1,9)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Nauczyciel fizyki i astronomii (W = 1,5)	nauczyciel przedszkola (W = 1,7)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 2,2)	monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody (W = 1,5)	spawacz ręczny gazowy (W = 2,0)	cieśla (W = 1,8)
Psycholog (W = 1,5)	szwaczka (W = 1,6)	księgowy (samodzielny) (W = 2,2)	sprzedawca (W = 1,4)	pozostali blacharze (W = 2,0)	operator koparek i zwałowarek (W = 1,6)
Pozostali pracownicy do spraw finansowych i handlowych gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 1,4)	pielęgniarka (W = 1,5)	dozorca (W = 2,1)	szwaczka (W = 1,3)	pomoc kuchenna (W = 2,0)	frezer (W = 1,5)
Pracownik socjalny (W = 1,3)	specjalista do spraw reklamy (W = 1,5)	opiekunka środowiskowa (W = 2,0)	pracznica (W = 1,3)	psycholog (W = 1,5)	pakowacz (W = 1,4)
Pomoc kuchenna (W = 1,3)	dziennikarz (W = 1,5)	monter instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych (W = 2,0)	—	betoniarz (W = 1,5)	sprzątacznica (W = 1,3)
Kierowca samochodu ciężarowego (W = 1,3)	krojczy (W = 1,5)	kominiarz (W = 2,0)	—	zbrojarz (W = 1,5)	pozostali robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni (W = 1,2)
Dozorca (W = 1,2)	prasowaczka (ręczna) (W = 1,5)	szewc naprawiacz (W = 2,0)	—	brukarz (W = 1,5)	monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody (W = 1,2)

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
Sprzątaczką (W = 1,2)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 1,4)	pozostali operatorzy urządzeń przemysłu ceramicznego (W = 2,0)	—	robotnik budowlany (W = 1,4)	—
Opiekunka dziecią (W = 1,2)	nauczyciel języka polskiego (W = 1,3)	operator maszyn do obróbki skrawaniem (W = 2,0)	—	monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody (W = 1,3)	—
Cieśla (W = 1,2)	operator maszyn do obróbki skrawaniem (W = 1,3)	robotnik drogowy (W = 2,0)	—	kierowca samochodu ciężarowego (W = 1,3)	—
—	bibliotekarz (W = 1,2)	szwaczka (W = 1,6)	—	stolarz (W = 1,3)	—
—	operator koparek i zwałowarek (W = 1,2)	prawnik legislator (W = 1,5)	—	pracownik socjalny (W = 1,2)	—
—	kierowca ciągnika rolniczego (W = 1,2)	pracownik socjalny (W = 1,5)	—	nauczyciel języka obcego (W = 1,2)	—
—	pracownik socjalny (W = 1,2)	rzeźnik wędliniarz (W = 1,5)	—	pozostali specjaliści do spraw finansowych (W = 1,2)	—
—	tokarz (W = 1,2)	krawiec (W = 1,4)	—	dekarz (W = 1,2)	—
—	—	inżynier budownictwa — budownictwo ogólne (W = 1,3)	—	—	—

cd. tab. 1

1	2	3	4	5	6
—	—	operator sprzętu do robót ziemnych (W = 1,3)	—	—	—
—	—	sprzątaczką (W = 1,3)	—	—	—
—	—	zbrojarz (W = 1,2)	—	—	—
—	—	robotnik budowlany (W = 1,2)	—	—	—

Uwaga: W tabeli pominięto tak zwane zawody MAX deficytowe, czyli sytuacje, w których w danym okresie wpływa do powiatowego urzędu pracy co najmniej jedna oferta pracy w danym zawodzie, natomiast nie rejestrują się osoby bezrobotne. Najczęściej dotyczy to sytuacji, kiedy do PUP wpływa jedna oferta pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu — www.mz.praca.gov.pl.

Średni wskaźnik deficytowości wszystkich zawodów wymienionych w tabeli 1. dla powiatu lublinieckiego w 2004 roku wyniósł 4,9. Rok później wskaźnik ten obniżył się do poziomu 3,9, by w 2006 roku wzrosnąć do poziomu 5,5. W roku 2007 z kolei średni wskaźnik deficytowości zawodów deficytowych w powiecie lublinieckim wyniósł 5,1, a rok później osiągnął wartość 4,4. W 2009 roku wynosił natomiast 3,8.

Analiza materiału empirycznego wykazała przewagę zawodów nadwyżkowych. W 2004 roku 74,4% ofert pracy będących w dyspozycji PUP w Lublińcu dotyczyło zawodów uznawanych za nadwyżkowe, po sześciu latach (w roku 2009) udział ofert pracy w zawodach nadwyżkowych na lublinieckim rynku pracy kształtował się na poziomie 75,1%. Natomiast w 2004 roku na lokalnym rynku pracy powiatu lublinieckiego udział zawodów deficytowych kształtował się na poziomie 22,7%, po sześciu latach wyniósł on 21,4%. Zatem analizując udział zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lublinieckim rynku pracy, można stwierdzić, że w okresie ostatnich lat nie odnotowywano istotnych zmian w tym zakresie.

1.5.2. Zawody deficytowe w powiecie raciborskim

W tabeli 2. przedstawiono wszystkie zawody deficytowe zidentyfikowane na raciborskim rynku pracy w latach 2004—2009. Po szczegółowej analizie zgromadzonego materiału empirycznego można stwierdzić, że w badanych sześciu latach na raciborskim rynku pracy najczęściej w deficycie (co najmniej trzy razy w okresie sześciu lat) pojawiały się m.in. następujące zawody: przedstawiciel handlowy, pracownik ochrony osób i mienia, spawacz (ręczny gazowy i łukiem elektrycznym), operator koparek i zwałowarek, kierowca autobusu, spedytor, sprzedawca, brukarz, magazynier czy księgowy.

Na obszarze powiatu raciborskiego w 2004 roku średnia wartość dla wszystkich zidentyfikowanych zawodów deficytowych kształtowała się na poziomie 3,0. Rok później wartość tego wskaźnika wzrosła do 3,9, by w 2006 roku spaść o 0,6 do wartości 3,3. Natomiast w roku 2007 wskaźnik ten osiągnął dla wszystkich zawodów deficytowych z powiatu raciborskiego wartość 4,4, a w 2008 roku — 4,8. W 2009 roku z kolei przeciętny wskaźnik deficytowości dla 47 zidentyfikowanych na lokalnym rynku pracy powiatu raciborskiego zawodów deficytowych kształtował się na poziomie 4,0.

TABELA 2. Zawody deficytowe w powiecie raciborskim w latach 2004—2009

2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6
Pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 8,9)	kasjer handlowy (W = 16,5)	pracownik ochrony i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 9,6)	pracownik ochrony i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 23,0)	kasjer handlowy (W = 26,0)	monter nawierzchni kolejowej (W = 15,0)
Pakowacz (W = 8,8)	pozostali robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni (W = 10,0)	brukarz (W = 9,0)	pakowacz (W = 14,6)	księgowy (samodzielny) (W = 25,0)	pakowacz (W = 12,6)
Kierowca samochodu ciężarowego (W = 7,1)	konserwator części (W = 8,0)	magazynier (W = 8,5)	pozostali robotnicy przy pracach przemysłowych w przemyśle (W = 14,2)	monter/składacz okien (W = 23,3)	monter/składacz okien (W = 12,2)
Kierowca operator wózków jezdniowych (W = 6,0)	kierowca samochodu osobowego (W = 7,0)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 8,1)	zbrojarz (W = 10,0)	pakowacz (W = 13,5)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 11,0)
Pozostali robotnicy przy pracach przemysłowych (W = 5,2)	pakowacz (W = 6,2)	operator koparek i zwalowiąrek (W = 8,0)	operator koparek i zwalowiąrek (W = 10,0)	pracownik ochrony i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 12,0)	spawacz ręczny gazowy (W = 10,0)
Inżynier mechanik — maszyny i urządzenia energetyczne (W = 5,0)	sekretnarka (W = 6,0)	pakowacz (W = 7,0)	prasowaczka (ręczna) (W = 9,0)	telefonistka (W = 10,0)	parkingowy (W = 7,0)

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6
Elektromonter instalacji elektrycznych (W = 5,0)	repcjonista (W = 6,0)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 6,8)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 8,6)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 8,4)	telefonistka (W = 6,6)
Spawacz ręczny tukiem elektrycznym (W = 3,5)	parkingowy (W = 6,0)	kierowca operator wózków jezdniowych (W = 6,0)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 8,2)	kierownik działu marketingu i sprzedaży (W = 7,0)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 5,9)
Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 3,4)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 5,2)	repcjonista (W = 5,5)	operator suwnic (suwnicowy) (W = 7,0)	grafik komputerowy (W = 7,0)	kierowca autobusu (W = 5,5)
Księgowy (samodzielny) (W = 3,3)	robotnik drogowy (W = 5,0)	pozostali ślusarze i pokrewni (W = 5,0)	kierowca samochodu osobowego (W = 6,0)	meliorant (W = 7,0)	kasjer handlowy (W = 5,0)
Pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 3,3)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 4,6)	sanitariusz szpitalny (W = 4,0)	szlifiarz materiałów drewnianych (W = 5,0)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 6,0)	pozostali robotnicy budowy dróg i pokrewni (W = 5,0)
Kierownik działu marketingu i sprzedaży (W = 3,0)	spedytor (zawód szkolny: technik spedytor) (W = 4,0)	spawacz ręczny gazowy (W = 3,5)	konserwator części (W = 5,0)	magazynier (W = 5,8)	pozostali operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki metali (W = 5,0)

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6
Opiekun w domu pomocy społecznej (W = 3,0)	robotnik leśny (W = 4,0)	księgowy (samodzielny) (W = 3,4)	księgowy (samodzielny) (W = 4,7)	administrator systemów komputerowych (W = 5,0)	pozostali robotnicy pomocniczy w budownictwie drogowym, wodnym i pokrewni (W = 5,0)
Rejestratorka medyczna (W = 3,0)	księgowy (samodzielny) (W = 3,4)	cieśla (W = 3,2)	magazynier (W = 4,1)	robotnik leśny (W = 5,0)	pozostali pracownicy do spraw finansowych i handlowych gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 4,5)
Konserwator budynków (W = 3,0)	magazynier (W = 3,2)	robotnik budowlany (W = 3,2)	kasjer walutowy (W = 4,0)	kierowca samochodu osobowego (W = 5,0)	pracownik ochrony mienia i osób (za wód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 4,1)
Kierowca autobusu (W = 2,3)	lakiernik wyrobów drewnianych (W = 3,0)	kierowca samochodu osobowego (W = 3,1)	pozostali robotnicy budowlani robot wykonczeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 4,0)	kierowca autobusu (W = 5,0)	spedytor (zawód szkolny: technik spedytor) (W = 4,0)
Inżynier systemów komputerowych (W = 2,0)	kierowca operator wózków jezdniowych (W = 3,0)	kierownik działu marketingu i sprzedaży (W = 3,0)	repcjonista (W = 3,5)	operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych (W = 4,5)	sekretarka (W = 4,0)

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6
Fizjoterapeuta (W = 2,0)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 2,9)	kasjer bankowy (W = 3,0)	kasjer bankowy (W = 3,0)	kasjer bankowy (W = 4,0)	robotnik gospodarczy (W = 3,0)
Technik dentystyczny (W = 2,0)	robotnik gospodarczy (W = 2,7)	woźny (W = 3,0)	modelarz odlewniczy (W = 3,0)	stolarz meblowy (W = 3,2)	kelner (W = 3,0)
Zaopatrzeniowiec (W = 2,0)	spawacz ręczny gazowy (W = 2,2)	konserwator części (W = 3,0)	mechanik samochodów ciężarowych (W = 3,0)	pozostali informatycy gdzie indziej nie sklasyfikowani (W = 3,0)	kierownik działu marketingu i sprzedaży (W = 3,0)
Pracownik do spraw osobowych (W = 2,0)	kierownik małego przedsiębiorstwa w gastronomii, hotelarstwie i turystyce (W = 2,0)	operator suwnic (suwnicowy) (W = 2,3)	rzeźnik wędliniarz (W = 3,0)	pozostali specjaliści administracji publicznej gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 3,0)	specjalista do spraw finansów (analityk finansowy) (W = 3,0)
Pracownik biura podróży (W = 2,0)	inżynier mechanik — maszyny i urządzenia energetyczne (W = 2,0)	doradca personalny (W = 2,0)	parkingowy (W = 3,0)	spedytor (zawód szkolny: technik spedytor) (W = 3,0)	specjalista do spraw rekrutacji pracowników (W = 3,0)
Spawacz ręczny gazowy (W = 1,9)	lekarz weterynarii (W = 2,0)	zbrojarz (W = 2,0)	spawacz ręczny łukiem elektrycznym (W = 2,6)	pozostali magazynierzy i pokrewni (W = 3,0)	mechanik samochodów ciężarowych (W = 3,0)
Kierowca samochodu osobowego (W = 1,7)	nauczyciel upośledzonych umysłowo (oligofrenopedagog) (W = 2,0)	pozostali elektrycy monterzy (W = 2,0)	stolarz meblowy (W = 2,5)	robotnik budowlany (W = 3,0)	operator urządzeń do formowania wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 3,0)
Rzeźnik wędliniarz (W = 1,6)	pracownik do spraw osobowych (W = 2,0)	monter kotłów i armatury kotłowej (W = 2,0)	mechanik pojazdów samochodowych (W = 2,5)	robotnik gospodarczy (W = 3,0)	księgowy (samodzielny) (W = 3,0)

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6
Kierowca ciągnika rolniczego (W = 1,6)	robotnik budowlany (W = 1,7)	kierowca autobusu (W = 2,0)	kierowca autobusu (W = 2,5)	operator koparek i zwałowarek (W = 2,3)	kasjer walutowy (W = 2,5)
Magazynier (W = 1,5)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 1,6)	pokojowa (w hotelu) (W = 2,0)	pomoc kuchenna (W = 2,5)	dozorca (W = 2,1)	pomoc kuchenna (W = 2,5)
Dekarz (W = 1,5)	operator urządzeń do produkcji cukru (W = 1,6)	pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle (W = 2,0)	robotnik budowlany (W = 2,4)	fizjoterapeuta (W = 2,0)	kierowca samochodu osobowego (W = 2,2)
Operator koparek i zwałowarek (W = 1,5)	bufetowy (barman) (W = 1,6)	ślusarz (W = 1,9)	administrator sieci informatycznej (W = 2,0)	doradca zawodowy (W = 2,0)	kierowca samochodu ciężarowego (W = 2,1)
Pozostali robotnicy pomocniczy w rolnictwie i pokrewni (W = 1,5)	pozostali informatycy gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 1,5)	murarz (W = 1,6)	inżynier mechanik — maszyny i urządzenia do obróbki metali (W = 2,0)	pozostali agenci do spraw sprzedaży (handlowcy) (W = 2,0)	kierownik wewnętrznej jednostki działalności podstawowej gdzie indziej niesklasyfikowany (W = 2,0)
Robotnik drogowy (W = 1,4)	kontroler jakości wyrobów — artykuły przemysłowe (W = 1,5)	dekarz (W = 1,6)	grafik komputerowy (W = 2,0)	animatorek kultury (W = 2,0)	prawnik legislator (W = 2,0)
Tapicer (W = 1,3)	dekarz (W = 1,3)	monter/składacz okien (W = 1,6)	optyk okularowy (zawód szkolny: technik optyk) (W = 2,0)	rejestratorka mechaniczna (W = 2,0)	dziennikarz (W = 2,0)

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6
Mechanik samochodów ciężarowych (W = 1,2)	specjalista zastosowań informatyki (W = 1,3)	technik dentystryczny (W = 1,5)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 2,0)	pozostali kucharze (W = 2,0)	kosztorysant budowlany (W = 2,0)
Sprzedawca (W = 1,2)	operator koparek i zwałowarek (W = 1,3)	sekretarka (W = 1,5)	pracownik biura podróży (W = 2,0)	malarz konstrukcji i wyrobów metalowych (W = 2,0)	technik drogownictwa (W = 2,0)
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (W = 1,1)	—	monter instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody (W = 1,5)	kamieniarz (W = 2,0)	pomoc kuchenna (W = 2,0)	spawacz ręczny łątkiem elektrycznym (W = 2,0)
—	—	palacz kotłów parowych (W = 1,5)	elektromonter instalacji elektrycznych (W = 2,0)	konserwator części (W = 2,0)	pozostali mechanicy precyzyjni (W = 2,0)
—	—	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 1,4)	karmelarz (W = 2,0)	elektromonter instalacji elektrycznych (W = 1,8)	sprzątacza (W = 1,8)
—	—	specjalista do spraw finansów (analityk finansowy) (W = 1,2)	robotnik drogowy (W = 2,0)	listonosz (W = 1,6)	ogrodnik terenów zieleni (W = 1,7)
—	—	laborant chemiczny (W = 1,1)	sprzedawca (W = 1,7)	brukarz (W = 1,6)	recepjonista (W = 1,6)
—	—	sprzedawca (W = 1,1)	laborant chemiczny (W = 1,7)	specjalista do spraw marketingu i handlu (sprzedaży) (W = 1,5)	rejestratorka mechaniczna (W = 1,6)

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6
—	—	—	spawacz ręczny gazowy (W = 1,5)	technik farmaceutyczny (W = 1,5)	operator koparek i zwałowarek (W = 1,6)
—	—	—	operator maszyn drogowych (zawód szkolny: mechanik maszyn i urządzeń drogowych) (W = 1,5)	cieśla (W = 1,5)	stolarz meblowy (W = 1,5)
—	—	—	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 1,3)	elektromonter (elektryk) zakładowy (W = 1,5)	pozostali agenci do spraw sprzedaży (handlowcy) (W = 1,5)
—	—	—	betoniarz (W = 1,3)	sprzedawca (W = 1,4)	brukarz (W = 1,3)
—	—	—	cieśla (W = 1,2)	kelner (W = 1,4)	pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle (W = 1,3)
—	—	—	—	mechanik samochodów ciężarowych (W = 1,2)	pozostali technicy gdzie indziej nieklasyfikowani (W = 1,2)
—	—	—	—	bufetowy (barman) (W = 1,2)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 1,2)

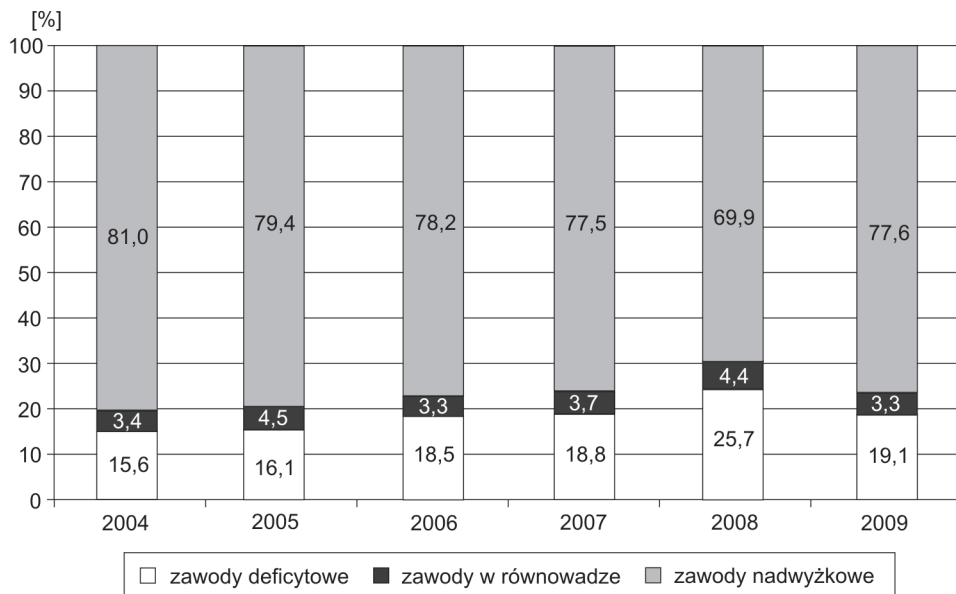
cd. tab. 2

12	2	3	4	5	6
—	—	—	—	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 1,2)	—
—	—	—	—	mechanik pojazdów samochodowych (W = 1,2)	—

Uwaga: W tabeli pominięto tak zwane zawody MAX deficytowe, czyli sytuacje, w których w danym okresie wpływa do powiatowego urzędu pracy co najmniej jedna oferta pracy w danym zawodzie, natomiast nie rejestrują się osoby bezrobotne. Najczęściej dotyczy to sytuacji, kiedy do PUP wpływa jedna oferta pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu — www.mz.praca.gov.pl.

Analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, że na obszarze powiatu raciborskiego — podobnie jak na innych badanych lokalnych rynkach — dominują zawody nadwyżkowe (wykres 2.).

WYKRES 2. Udział zawodów deficytowych, w równowadze i nadwyżkowych w lokalnym rynku pracy powiatu raciborskiego (lata 2004—2009)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu — www.mz.praca.gov.pl.

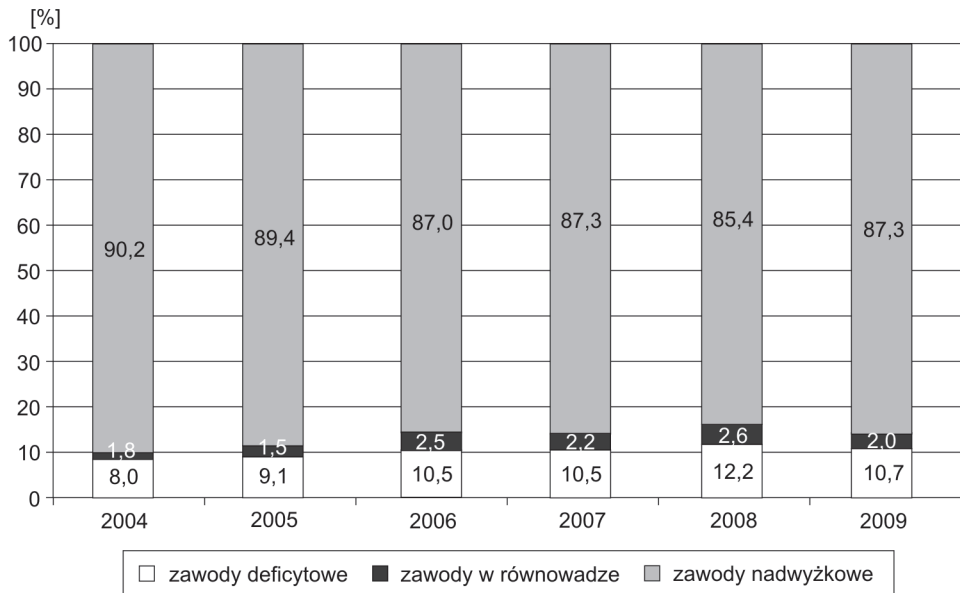
Jednak — co należy wyraźnie podkreślić — w ostatnich latach nastąpił istotny wzrost udziału zawodów deficytowych w strukturze ofert. Otóż w 2004 roku jedynie 15,6% ofert pracy dotyczyło zawodów deficytowych. Pięć lat później (w roku 2008) udział ofert deficytowych na raciborskim rynku pracy osiągnął wartość 25,7%, natomiast rok później udział zawodów deficytowych obniżył się do wartości 19,1%.

1.5.3. Zawody deficytowe w powiecie nyskim

Tabela 3. stanowi zestawienie zawodów deficytowych na nyskim rynku pracy w latach 2004—2009. Opierając się na danych statystycznych gromadzonych przez PUP Nysa (napływ ofert pracy i napływ bezrobotnych), zidentyfikowano zawody, które deficytowością charakteryzowały się w co najmniej trzech z sześciu badanych okresów. Do tych zawodów za-

liczono m.in.: tynkarza, melioranta, przedstawiciela handlowego, zbrojarza, spawacza (ręcznego łukiem elektrycznym), opiekuna w domu pomocy społecznej czy archiwistę.

Średnie wskaźniki dla wszystkich zdiagnozowanych zawodów deficytowych z powiatu nyskiego w roku 2004 i 2005 kształtowały się na poziomie 4,3. W 2006 roku współczynnik ten osiągnął poziom 4,2, by rok później wyraźnie wzrosnąć do wartości 7,7. W roku 2008 średni wskaźnik deficytowości obniżył się do poziomu 3,9. Z kolei w 2009 roku osiągnął wartość 4,2. Na kolejnym wykresie przedstawiono dynamikę zmian udziału zawodów deficytowych, w równowadze oraz nadwyżkowych w lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego w latach 2004—2009.

WYKRES 3. Udział zawodów deficytowych, w równowadze i nadwyżkowych w strukturze ofert pracy na lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego (lata 2004—2009)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie — www.mz.praca.gov.pl.

Na obszarze powiatu nyskiego — jak wskazują dane statystyczne — dominują zawody wykazujące nadwyżkowość. Zawody deficytowe są w wyraźnej mniejszości, chociaż w ostatnich latach systematycznie zwiększa się w strukturze pojawiających się ofert pracy udział zawodów deficytowych. W roku 2004 jedynie 8,0% zawodów, które pojawiały się w ofertach pracy przepływających przez PUP w Nysie stanowiły te będące w deficycie. Pięć lat później (w 2008 roku) udział zawodów deficytowych wzrósł do 12,2%, by rok później obniżyć się do 10,7%.

TABELA 3. Zawody deficytowe w powiecie nyskim w latach 2004—2009

2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6
Montażysta reпродукcyjny (W = 17,5)	monter wyrobów z drewna (W = 31,0)	pozostali cieśle, stolarze budowlani i pokrewni (W = 15,0)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 43,8)	sekretarz sądowy (W = 9,0)	sekretarz sądowy (W = 13,0)
Strażnik miejski (W = 15,0)	sekretarz sądowy (W = 15,0)	rejestratorka me-dyczna (W = 13,0)	rejestratorka me-dyczna (W = 40,0)	animator kultury (W = 8,5)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 12,7)
Przetwórcza owoców i warzyw (W = 12,0)	rejestratorka me-dyczna (W = 7,5)	operator zgrzewarek (W = 13,0)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 33,1)	tylnkarz (W = 8,5)	meliorant (W = 12,1)
Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 11,3)	konserwator budynków (W = 5,5)	goniec (W = 11,0)	animator kultury (W = 23,0)	bibliotekarz (W = 8,0)	bibliotekarz (W = 9,0)
Konserwator budynków (W = 6,5)	bibliotekarz (W = 3,7)	parkingowy (W = 8,5)	opiekunka środowiskowa (W = 11,0)	archiwista (W = 7,0)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 7,4)
Goniec (W = 5,0)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 3,7)	karmelarz (W = 7,0)	sekretarz sądowy (W = 10,0)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 6,7)	archiwista (W = 7,0)

cd. tab. 3

1	2	3	4	5	6
Operator urządzeń do produkcji wyrobów mleczarskich (W = 4,2)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 3,6)	monter konstrukcji budowlanych (W = 5,6)	administrator sieci informatycznej (W = 9,0)	goniec (W = 5,6)	tapicer meblowy (W = 7,0)
Inżynier technologii żywności (W = 4,0)	goniec (W = 3,4)	konserwator budynków (W = 5,3)	spawacz ręczny łukiem elektrycznym (W = 8,6)	administrator sieci informatycznej (W = 5,0)	rejestrarka merytoryczna (W = 5,6)
Archiwista (W = 4,0)	archiwista (W = 3,0)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 4,6)	goniec (W = 8,6)	grafik komputerowy (W = 5,0)	monter rusztowań (W = 5,0)
Opiekunka środowiskowa (W = 4,0)	opiekunka środowiskowa (W = 3,0)	kierownik wewnętrznej jednostki działalności podstawowej w budownictwie (W = 4,0)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 6,7)	malarz lakiernik wyrobów metalowych (W = 5,0)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 4,9)
Operator kalandrów wyrobów papierowych (W = 3,0)	florysta (W = 3,0)	konserwator dzieł sztuki (W = 4,0)	archiwista (W = 6,5)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 4,9)	agent ubezpieczeniowy (W = 4,5)
Aparatowy procesów chemicznych (W = 3,0)	instruktor dyscypliny sportu (W = 3,0)	sekretarka medyczna (W = 4,0)	grafik komputerowy (W = 6,0)	meliorant (W = 4,8)	goniec (W = 4,5)
Operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych (W = 3,0)	monter elektroniki — układy elektroniczne automatyki przemysłowej (W = 3,0)	sekretarz sądowy (W = 4,0)	meliorant (W = 5,7)	sekretarka (W = 4,5)	statystyk (W = 4,0)

cd. tab. 3

1	2	3	4	5	6
Recepcjonista (W = 2,2)	wulkanizator (W = 3,0)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 2,5)	bibliotekarz (W = 5,6)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 4,3)	stylista (W = 4,0)
Bibliotekarz (W = 2,0)	operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych (W = 3,0)	asystent bankowości (W = 2,5)	tylnarz (W = 5,0)	rejestratorka mechaniczna (W = 3,7)	technolog robót wykończeniowych w budownictwie (W = 4,0)
Ratownik wodny (W = 2,0)	monter wyrobów z tworzyw sztucznych (W = 3,0)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 2,5)	pokojowa (w hotelu) (W = 3,4)	spawacz ręczny łukiem elektrycznym (W = 3,5)	sekretarka (W = 3,7)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 1,8)	hartownik (W = 2,6)	robotnik gospodarczy (W = 2,4)	telefonistka (W = 3,1)	konserwator budynków (W = 3,2)	robotnik gospodarczy (W = 3,7)
Robotnik gospodarczy (W = 1,8)	lekarz weterynarii (W = 2,0)	ankieter (W = 2,3)	asystentka stomatologiczna (W = 3,0)	kierownik małego przedsiębiorstwa w budownictwie (W = 3,0)	operator urządzeń do produkcji środków piorących i myjących (W = 3,6)
Operator zgrzewarek (W = 1,8)	spedytor (zawód szkolny: technik spedytor) (W = 2,0)	robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (W = 2,2)	parkingowy (W = 2,8)	operator koparek i zwałowarek (W = 2,6)	telemarketer (W = 3,3)
Kosmetyczka (W = 1,7)	pozostali piekarze, cukiernicy i pokrewni (W = 2,0)	projektant wzornictwa przemysłowego (W = 2,0)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 2,5)	specjalista do spraw rachunkowości (W = 2,5)	monter sieci wodnych i kanalizacyjnych (W = 3,3)

cd. tab. 3

1	2	3	4	5	6
Instruktor amatorskiego ruchu artystycznego (W = 1,6)	operator zgrzewarek (W = 2,0)	sekretarz asystent (W = 2,0)	robotnik gospodarczy (W = 2,3)	nauczyciel w placówkach pozaszkolnych (W = 2,0)	administrator systemów komputerowych (W = 3,0)
Opiekun w domu pomocy społecznej (W = 1,6)	wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (W = 1,8)	pomoc farmaceutyczna (W = 2,0)	konserwator budynków (W = 2,3)	agent ubezpieczeniowy (W = 2,0)	fakturzystka (W = 3,0)
Pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 1,5)	parkingowy (W = 1,6)	montażysta reprodukcyjny (W = 2,0)	pozostali robotnicy przy pracach przemysłowych (W = 2,2)	kasjer bankowy (W = 2,0)	monter sprzętu oświetleniowego i lamp elektrycznych (W = 3,0)
Asystent bankowości (W = 1,5)	grafik komputerowy (W = 1,5)	sekretarka (W = 1,8)	administrator systemów komputerowych (W = 2,0)	kierowca ciągnika siodłowego (W = 2,0)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 2,8)
Kasjer w przedsiębiorstwie (W = 1,5)	administrator systemów komputerowych (W = 1,3)	wagowy (W = 1,6)	sekretarka medyczna (W = 2,0)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (W = 1,8)	animator kultury (W = 2,7)
Operator obrabiarek zespolowych (W = 1,2)	asystent bankowości (W = 1,2)	meliorant (W = 1,5)	ratownik wodny (W = 2,0)	robotnik gospodarczy (W = 1,7)	asystent bankowości (W = 2,4)
Szlifierz kamienia (W = 1,2)	sekretarka (W = 1,2)	administrator systemów komputerowych (W = 1,5)	monter sieci wodnych i kanalizacyjnych (W = 2,0)	parkingowy (W = 1,6)	repcjonista (W = 2,2)

cd. tab. 4

1	2	3	4	5	6
Intendent (W = 1,2)	intendent (W = 1,2)	agent ubezpiecze- niowy (W = 1,5)	pozostali lakiernicy (W = 2,0)	kierownik działu marketingu i sprze- dazy (W = 1,5)	kierownik działu marketingu i sprze- dazy (W = 2,0)
—	—	monter elektroniki — układy elektro- niczne automatyki przemysłowej (W = 1,5)	pozostali gospodarze budynków (W = 2,0)	kierownik małego przedsiębiorstwa w handlu hurtowym i detalicznym (W = 1,5)	nauczyciel przed- miotów zawodo- wych technicznych (W = 2,0)
—	—	operator maszyn i urządzeń do ob- róbki plastycznej (W = 1,5)	magazynier (W = 1,8)	repcjonista (W = 1,4)	doradca personalny (W = 2,0)
—	—	pokojowa (w hotelu) (W = 1,4)	lakiernik wyrobów drzewnych (W = 1,7)	zbrojarz (W = 1,2)	konserwator budyn- ków (W = 1,9)
—	—	statystyk (W = 1,3)	agent ubezpiecze- niowy (W = 1,5)	księgowy (samo- dzielny) (W = 1,2)	administrator baz danych (W = 1,5)
—	—	operator maszyn do produkcji opakowań z papieru i tektury (W = 1,3)	pilarz kamienia (W = 1,5)	spawacz ręczny gazowy (W = 1,2)	specjalista do spraw kadr (W = 1,5)
—	—	przedstawiciel han- dlowy (przedstawi- ciel regionalny) (W = 1,2)	sekretarka (W = 1,4)	kasjer handlowy (W = 1,2)	przedstawiciel han- dlowy (przedstawi- ciel regionalny) (W = 1,5)

cd. tab. 4

1	2	3	4	5	6
—	—	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 1,2)	operator urządzeń do produkcji wyrobów mleczarskich (W = 1,3)	robotnik budowlany (W = 1,2)	rzeźnik wędliniarz (W = 1,3)
—	—	—	repcjonista (W = 1,3)	—	grafik komputerowy (W = 1,2)
—	—	—	szwaczka (W = 1,2)	—	opiekunka dziecięca (W = 1,2)

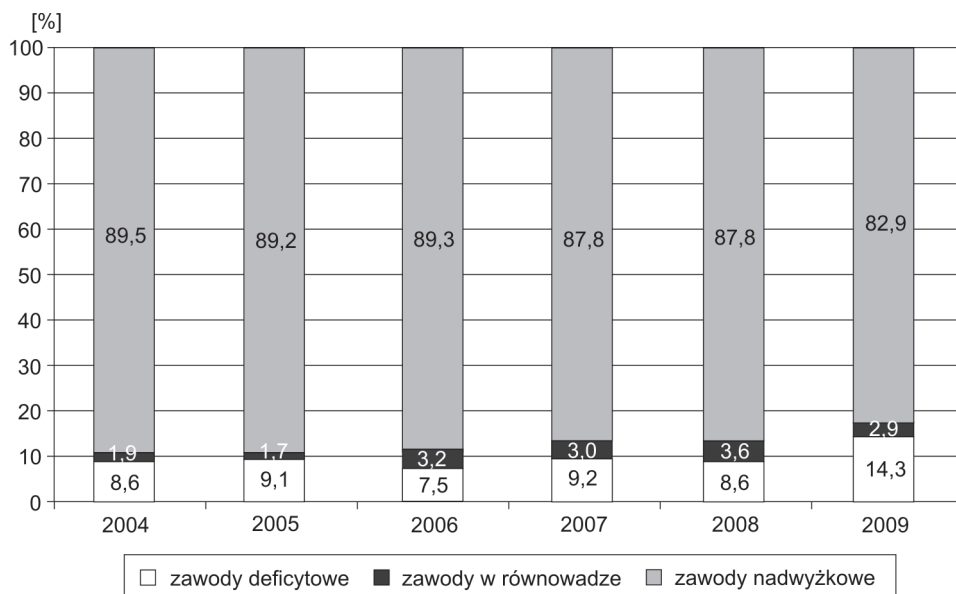
Uwaga: W tabeli pominięto tak zwane zawody MAX deficytowe, czyli sytuacje, w których w danym okresie wpływa do powiatowego urzędu pracy co najmniej jedna oferta pracy w danym zawodzie, natomiast nie rejestrują się osoby bezrobotne. Najczęściej dotyczy to sytuacji, kiedy do PUP wpływa jedna oferta pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie — www.mz.praca.gov.pl.

1.5.4. Zawody deficytowe w powiecie prudnickim

Do zawodów, które w latach 2004—2009 — zgodnie z analizą zastanych danych statystycznych — charakteryzowały się deficytem przez co najmniej trzy lata na prudnickim rynku pracy, zaliczono m.in.: monterów podzespołów i zespołów elektrycznych, opiekuna w domu pomocy społecznej, przedstawiciela handlowego, operatora koparek i zwałowarek, kierowcę autobusu, melioranta czy brukarza. Analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, że średnia wartość wskaźnika deficytowości dla zawodów z powiatu prudnickiego w roku 2004 wyniosła 5,0. Rok później wskaźnik ten spadł o 0,2, osiągając wartość 4,8. Natomiast w roku 2006 wskaźnik ten wzrósł do poziomu 5,7, by rok później spaść do wartości 3,1, a w roku 2008 osiągnąć wartość 3,9. Natomiast rok później średni wskaźnik deficytowości dla 28 zidentyfikowanych zawodów deficytowych wyniósł 3,0.

Niemal 90,0% ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Prudniku stanowią oferty w zawodach nadwyżkowych (częściej rejestrują się bezrobotni w stosunku do napływających ofert pracy).

WYKRES 4. Udział zawodów deficytowych, w równowadze i nadwyżkowych w strukturze ofert pracy na lokalnym rynku pracy powiatu prudnickiego (lata 2004—2009)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku — www.mz.praca.gov.pl.

TABELA 4. Zawody deficytowe w powiecie prudnickim w latach 2004—2009

2004	2005	2006	2007	2008	2009
1	2	3	4	5	6
Monter podzespołów i zespołów elektronicznych (W = 19,3)	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (W = 45,0)	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (W = 23,0)	brukarz (W = 8,0)	brukarz (W = 20,0)	agent ubezpieczeniowy (W = 24,0)
Montażysta reprodukcji (W = 17,1)	szklarz budowlany (W = 7,0)	brukarz (W = 12,0)	monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń (W = 7,0)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 7,0)	operator koparek i zwałowarek (W = 5,0)
Kopacz (W = 15,5)	montażysta reprodukcji (W = 4,1)	sekretarka (W = 8,0)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 5,2)	operator koparek i zwałowarek (W = 5,0)	bibliotekarz (W = 4,0)
Aparatowy procesów chemicznych (W = 9,0)	rejestratorka mechaniczna (W = 4,0)	operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych (W = 6,6)	montażysta reprodukcji (W = 5,1)	kierowca autobusu (W = 4,6)	brukarz (W = 4,0)
Pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 5,6)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 3,4)	monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń (W = 6,0)	pracownik ochrony i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 4,8)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 4,0)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (W = 3,5)
Opiekun w domu pomocy społecznej (W = 5,0)	spedytor (zawód szkolny: technik spedytor) (W = 3,0)	hodowca bydła (W = 3,0)	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (W = 4,6)	monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń (W = 4,0)	psycholog (W = 3,0)

cd. tab. 4

1	2	3	4	5	6
Meliorant (W = 4,1)	intendent (W = 3,0)	wulkanizator (W = 2,0)	kierowca autobusu (W = 3,7)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 3,0)	goniec (W = 3,0)
Monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń (W = 3,5)	instruktor amatorskiego ruchu artystycznego (W = 2,0)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 1,8)	robotnik gospodarczy (W = 3,1)	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (W = 2,0)	robotnik gospodarczy (W = 2,7)
Stolarz galanterii drzewnej (W = 3,0)	pilarz (W = 2,0)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (W = 1,7)	kierownik działu zaopatrzenia i dystrybucji (W = 2,5)	drukarz (W = 2,0)	nauczyciel przedszkola (W = 2,6)
Operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych (W = 2,5)	pomoc kuchenna (W = 2,0)	technik informatyk (W = 1,5)	monter konstrukcji stalowych (W = 2,0)	tapicer meblowy (W = 2,0)	nauczyciel matematyki (W = 2,5)
Nauczyciel języka polskiego w szkole podstawowej (W = 2,0)	krojczy (W = 1,8)	lakiernik samochodowy (W = 1,5)	drukarz sitodrukowy (W = 2,0)	wulkanizator (W = 2,0)	technik informatyk (W = 2,5)
Technik farmaceutyczny (W = 2,0)	technik informatyk (W = 1,6)	księgowy (samodzielny) (W = 1,4)	krojczy (W = 2,0)	psycholog (W = 1,5)	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 2,3)

cd. tab. 4

1	2	3	4	5	6
Pielęgniarka w opiece nad przewlekłymi chorymi (W = 2,0)	księgowy (samodzielny) (W = 1,4)	—	operator koparek i zwałowarek (W = 2,0)	terapeuta zajęciowy (W = 1,5)	inżynier elektryk (W = 2,0)
Spedytor (zawód szkolny: technik spedytor) (W = 2,0)	asystent bankowości (W = 1,3)	—	goniec (W = 2,0)	asystent bankowości (W = 1,5)	nauczyciel plastyki (W = 2,0)
Sekretarka (W = 2,0)	robotnik gospodarczy (W = 1,2)	—	operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych (W = 1,7)	sekretarka (W = 1,4)	pozostali specjaliści szkolnictwa i wychowawcy gdzie indziej niesklasyfikowani (W = 2,0)
Ślusarz narzędziowy (W = 2,0)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 1,2)	—	instruktor amatorskiego ruchu artystycznego (W = 1,5)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 1,2)	intendent (W = 2,0)
Mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych (W = 2,0)	sekretarka (W = 1,2)	—	laborant chemiczny (W = 1,3)	—	fryzjer damski (W = 2,0)
Dozorca (W = 1,6)	tapicer (W = 1,2)	—	terapeuta zajęciowy (W = 1,3)	—	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (W = 1,8)

cd. tab. 4

1	2	3	4	5	6
Kamieniarz (W = 1,5)	—	—	opiekun w domu pomocy społecznej (W = 1,2)	—	przedstawiciel han- dlowy (przedstawi- ciel regionalny) (W = 1,6)
Brukarz (W = 1,5)	—	—	—	—	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (W = 1,6)
Nauczyciel przed- szkola (W = 1,2)	—	—	—	—	meliorant (W = 1,6)
—	—	—	—	—	technik logistyk (W = 1,5)
—	—	—	—	—	monter instalacji centralnego ogrze- wania i ciepłej wody (W = 1,5)
—	—	—	—	—	kierowca operator wózków jezdni- owych (W = 1,5)
—	—	—	—	—	pedagog szkolny (W = 1,3)

cd. tab. 4

1	2	3	4	5	6
—	—	—	—	—	sekretarka (W = 1,3)
—	—	—	—	—	kosmetyczka (zawód szkolny; technik usług kosmetycz- nych) (W = 1,3)
—	—	—	—	—	pracownik admi- nistracyjny (zawód szkolny; technik administracji) (W = 1,2)

Uwaga: W tabeli pominięto tak zwane zawody MAX deficytowe, czyli sytuacje, w których w danym okresie wpływa do powiatowego urzędu pracy co najmniej jedna oferta pracy w danym zawodzie, natomiast nie rejestrują się osoby bezrobotne. Najczęściej dotyczy to sytuacji, kiedy do PUP wpływa jedna oferta pracy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku — www.mz.praca.gov.pl.

Szczegółowa analiza zgromadzonego materiału badawczego wykazała, że w latach 2004—2008 praktycznie nie zmienił się w strukturze zawodów udział tych będących w deficycie — kształtował się on na poziomie niespełna 9,0%. Natomiast w roku 2009 udział zawodów deficytowych na lokalnym rynku pracy powiatu prudnickiego osiągnął wartość 14,3%.

2. Opinie kadry zarządzającej publicznymi służbami zatrudnienia na temat procesów aktywizacji lokalnych rynków pracy

2.1. Zagadnienia metodologiczne przeprowadzonych badań

W ramach projektu grantowego przeprowadzono jeszcze dodatkowe analizy wśród osób zarządzających powiatowymi urzędami pracy, funkcjonujących na lokalnych rynkach pracy powiatów: lublinieckiego, raciborskiego, nyskiego i prudnickiego. Na obszarze tych powiatów znajdują się gminy, w których prowadzono cykl badań w ramach grantu. Sięgnięcie do opinii przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia podyktowane było kilkoma przesłankami. Przede wszystkim faktem odgrywania przez nich kluczowej roli w procesie aktywizacji lokalnych rynków pracy. Ponadto powiatowe urzędy pracy często opiniują dla powiatowych rad zatrudnienia zasadność wprowadzenia nowych kierunków kształcenia na poziomie szkół ponadgimnazjalnych — tym samym w istotny sposób kreują lokalną politykę edukacyjną.

Kwestionariusz ankiety dystrybuowany był za pośrednictwem poczty elektronicznej. Do głównych celów badania przedstawiciele publicznych służb zatrudnienia zaliczono poznanie ich opinii na temat: dostrzeganych atutów i słabych stron lokalnych rynków pracy, a także następujących na nich zmian. Dyrektorzy powiatowych urzędów pracy identyfikowali także dominujące na lokalnych rynkach branże wraz z potencjalnym wpływem owej dominacji na ogólną sytuację na rynku pracy. Wskazywano również zawody, w których najłatwiej znaleźć pracę na analizowanych rynkach, a także potencjalne sposoby na dostosowanie podaży absolwentów do popytu rynkowego.

Wykorzystany w badaniach kwestionariusz ankiety składał się z siedemnastu pytań — w większości o charakterze otwartym, niezawierającym kafeterii odpowiedzi.

2.2. Analiza zgromadzonego materiału badawczego

2.2.1. Zawody, w których w opiniach badanych przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia najłatwiej otrzymać pracę

Badanych przedstawicieli powiatowych urzędów pracy z Lublińca, Raciborza, Nysy i Prudnika proszono m.in. o wskazanie profesji, których reprezentanci mają największe szanse na znalezienie pracy na ich lokalnych rynkach pracy. Przedstawiciele PUP w Lublińcu wskazywali następujące zawody: murarz, tynkarz, kierowca z prawem jazdy kategorii „C” i „E”, a także sprzedawca. Z kolei na lokalnym rynku pracy powiatu raciborskiego największe szanse na znalezienie zatrudnienia w opinii kadry zarządzającej PUP w Raciborzu mają specjaliści z branży energetycznej, murarze oraz tynkarze.

Na lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego profesjami o największych szansach na podjęcie pracy w świetle przeprowadzonych badań okazały się: przedstawiciel handlowy, sprzedawca, a także kucharz i piekarz. Natomiast w opiniach przedstawicieli PUP w Prudniku na lokalnym rynku powiatu prudnickiego najłatwiej mogą znaleźć zatrudnienie: przedstawiciele handlowi, a także osoby branżowo związane z zawodami budowlanymi (inżynierowie, technicy, murarze, tynkarze i zbrojarze).

Zatem, dokonując pewnej generalizacji, można stwierdzić, że opinie ankietowanych pracowników badanych urzędów pracy wskazywały przede wszystkim to, że szanse na pracę na ich lokalnych rynkach pracy mają osoby legitymujące się wykształceniem zawodowym i średnim, w szczególności o profilu budowlanym.

Analizując szczegółowo dane statystyczne, dotyczące rejestrowanych ofert pracy w urzędach pracy na lokalnych rynkach zatrudnienia, można potwierdzić tezę o dominującym napływie ofert dla osób o stosunkowo niskim poziomie formalnego wykształcenia.

2.2.2. Zmiany na lokalnych rynkach pracy w opiniach przedstawicieli badanych urzędów pracy

Analizie zostały poddane także opinie przedstawicieli badanych urzędów pracy dotyczące zmian (zarówno pozytywnych, jak i negatywnych), jakie nastąpiły na lokalnych rynkach pracy w okresie ostatnich dwóch lat.

Do najistotniejszych pozytywnych zmian na lokalnym rynku pracy powiatu lublinieckiego zaliczono m.in. powstawanie nowych firm. Jednak przede wszystkim podawano przykład przedsiębiorstw zakładanych dzięki dotacjom otrzymanym z powiatowego urzędu pracy. Dotacje te, o które starać się mogą osoby bezrobotne, nie powinny przekraczać sześciokrotności przeciętnego wynagrodzenia, czyli około 19 000 zł. Należy jednocześnie zwrócić uwagę na fakt, że na podstawie tej dotacji zakładane są małe firmy, które rzadko zatrudniają pracowników, najczęściej pozostając jednoosobowymi podmiotami gospodarczymi. Ponadto, identyfikując pozytywne zmiany na rynku pracy powiatu lublinieckiego, wskazywano na aktywizację dużej grupy bezrobotnych po 45. roku życia.

Z kolei ankietowany dyrektor PUP w Nysie wskazał trzy zasadnicze pozytywne zmiany na lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego, które nastąpiły w okresie ostatnich dwóch lat. Na pierwszym miejscu był to wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Na drugim miejscu wskazano wysoki poziom absorpcji środków finansowych pochodzących z funduszy unijnych przez lokalny samorząd, co również skutkuje poprawą sytuacji na rynku pracy. Na trzecim miejscu wymieniono rozwój Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Biorący udział w badaniu przedstawiciele PUP w Raciborzu i PUP w Prudniku nie potrafili wskazać pozytywnych zmian na ich rynkach pracy, które nastąpiły w ciągu ostatnich kilku lat.

Należy zwrócić uwagę na to, że w każdym z badanych urzędów pracy potrafiono wskazać negatywne zmiany, które nastąpiły na lokalnych rynkach pracy w ostatnich latach. W przypadku powiatu lublinieckiego były to przede wszystkim liczne zwolnienia grupowe, ale także zwrócono uwagę na coraz częstsze oferowanie przez pracodawców swoim pracownikom umów cywilno-prawnych (umowa zlecenie, umowa o dzieło) zamiast umów o pracę. Ponadto akcentowano problem obniżania płac pracownikom przez pracodawców. Na obszarze powiatu raciborskiego najistotniejszymi, w opiniach badanych przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia, negatywnymi zmianami okazały się: problem zwolnień grupowych, a także odpływ młodych osób; z jednej strony do innych krajów (głównie

Niemiec i Holandii), a z drugiej — do większych ośrodków miejskich w kraju celem dalszej nauki. Akcentowano również problem istotnego spadku ludności w wieku produkcyjnym.

W przypadku powiatu nyskiego wskazywano na dwie istotne zmiany negatywne, które nastąpiły w ostatnich dwóch latach na lokalnym rynku pracy. Po pierwsze jest to odczuwany deficyt inwestycji z zewnątrz, po drugie akcentowano pogarszający się system komunikacji drogowej w Nysie. Dla przedstawicieli powiatowego urzędu pracy w Prudniku natomiast najistotniejszymi zmianami negatywnymi była przede wszystkim stagnacja w zakresie powstawania nowych miejsc pracy, a także słabe wykorzystanie potencjału rozwojowego regionu.

Pytania skierowane do powiatowych urzędów pracy dotyczyły również spodziewanych zmian pozytywnych oraz negatywnych na lokalnych rynkach pracy, które mogą wystąpić w perspektywie najbliższych kilku lat. Na obszarze powiatu raciborskiego do najistotniejszych spodziewanych zmian pozytywnych zaliczono większy napływ środków na aktywizację rynku pracy. Publiczne służby zatrudnienia z Lublińca wskazywały na przyszły rozwój przedsiębiorstw założonych dzięki dotacjom przyznanych osobom bezrobotnym na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Jednak, co podkreślono wcześniej, w praktyce niewiele firm założonych przez osoby bezrobotne zatrudnia w przyszłości pracowników. Spodziewanymi zmianami pozytywnymi na lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego w okresie najbliższych dwóch lat okazały się w pierwszej kolejności dalsze inwestycje na obszarze specjalnej strefy ekonomicznej. Spore nadzieje związane ze strategią rozwoju turystyki w powiecie nyskim oraz z modernizacją systemu komunikacji w powiecie a zwłaszcza w Nysie. Podobnie jak w powiecie nyskim, publiczne służby zatrudnienia z Prudnika spore nadzieje wiążą z utworzeniem strefy ekonomicznej w gminie Prudnik, co powinno przełożyć się na nowe, trwałe miejsca pracy. Ponadto zwracano uwagę na konieczność wykorzystania potencjału turystycznego regionu, owocującego jego dalszym rozwojem, a co najistotniejsze — tworzeniem trwałych miejsc pracy.

Identyfikując z kolei spodziewane zmiany negatywne na analizowanych lokalnych rynkach pracy, w przypadku powiatu raciborskiego wskazywano przede wszystkim na mogący pogłębiać się problem odpływu wykwalifikowanych pracowników. Przedstawiciel PUP w Lublińcu mówił o spodziewanym problemie utrzymania się na rynku małych sklepów i lokali gastronomicznych. Natomiast na obszarze powiatu nyskiego do kluczowych przewidywanych zmian negatywnych mogących wystąpić na lokalnym rynku pracy zaliczono: wzrost bezrobocia, niewystarczającą liczbę miejsc pracy w stosunku do pojawiających się potrzeb

czy chociażby ograniczenie dostępności urzędów pracy do konkursów (w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007—2013) z zakresu aktywizacji rynku pracy. Ankietowany urzędnik PUP w Prudniku zwrócił uwagę na problem odpływu z lokalnego rynku pracy wykształconych, młodych osób, w związku z niewystarczającą liczbą ofert pracy dla osób o wysokich kwalifikacjach zawodowych i wysokim potencjale rozwoju. Ponadto wskazano na kwestie związane ze starzeniem się lokalnej populacji.

2.2.3. Opinie przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia na temat działań służących poprawie podaży potrzebnych kadr na lokalnym rynku pracy

Jednym z kluczowych zagadnień poruszanych podczas badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia była próba uzyskania odpowiedzi na pytanie o potencjalne działania, jakie należałoby podjąć w celu pełniejszego dostosowania kwalifikacji zasobów ludzkich do popytu rynkowego. Opinie uzyskane w tym zakresie od przedstawicieli czterech badanych urzędów pracy okazały się w dużym stopniu zbieżne ze sobą. Otóż respondenci powiatowych urzędów pracy w Lublińcu, Prudniku i Nysie wskazywali na konieczność wkomponowania większej liczby godzin praktyki w programy realizowanych szkoleń, aby ich uczestnicy mogli nabyć stosowne uprawnienia. Poza tym akcentowano konieczność realizacji praktycznej części szkolenia w zakładach pracy. Przedstawiciele powiatowych urzędów pracy z Raciborza i Nysy podnosili konieczność bieżącego dostosowywania treści i kierunków kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy, natomiast uczestniczący w badaniach przedstawiciel PUP w Nysie zwrócił uwagę na potrzebę ograniczenia dostępu do świadczeń socjalnych, zauważając, że „rozbudowany system świadczeń i łatwość ich otrzymania sprawiają, że praca z wynagrodzeniem oscylującym wokół najniższej krajowej jest nieopłacalna”. Świadczenia te dla wielu beneficjentów systemu opieki społecznej z pewnością są dezaktywizujące i nie stymulują kreowania postaw aktywnych na rynku pracy.

2.2.4. Opinie przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia na temat barier w dostosowywaniu kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy

Publiczne służby zatrudnienia odgrywają istotną rolę w dostosowywaniu kierunków i treści kształcenia do potrzeb rynku pracy. Na poziomie lokalnych rynków pracy powiatowe urzędy pracy opiniują dla powiatowych rad zatrudnienia wprowadzanie nowych kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych. W opinii przedstawiciela PUP w Raciborzu mamy do czynienia z problemem braku spójności systemu kształcenia z potrzebami rynku pracy. Z kolei respondent z PUP w Lublińcu akcentował problem skostnienia systemu kształcenia ponadgimnazjalnego, który od wielu lat nie zmienia się i nie jest dostosowywany do zmieniających się potrzeb rynkowych. Ankietowany zaznaczył, że sytuacja ta „może być spowodowana nieznaną przez szkoły zapotrzebowania rynkowego”. Natomiast przedstawiciel PUP w Prudniku, biorący udział w badaniu ankietowym, wskazywał problem silnych lokalnych tradycji w zakresie prowadzonych kierunków kształcenia. Baza technologiczna i dydaktyczna praktycznie nie ulega zmianom, a „utrzymywanie istniejących szkół to utrzymywanie miejsc pracy dla nauczycieli”, dlatego też nie są one (szkoły) modyfikowane. Natomiast ankietowany przedstawiciel PUP w Nysie, definiując bariery dostosowywania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, akcentował problem nieprzewidywalności rozwoju gospodarczego na rynkach lokalnych. Większa inwestycja na lokalnym rynku (albo redukcja personelu w określonej branży) może spowodować dynamiczne zmiany w zakresie popytu na kwalifikacje zasobów ludzkich. Dyrektorzy urzędów pracy wypowiedzieli również własne opinie na temat poziomu nauczania w szkołach zawodowych i średnich technicznych, wskazując przede wszystkim kluczowe treści kształcenia, jakie powinny zostać uwzględnione w procesie dydaktycznym, a także jakie działania należy podjąć w celu dostosowania nauczania do potrzeb rynku pracy. Szczegółowe wskazania przedstawiono w tabeli 5. Respondenci szczególnie wyraźnie akcentowali potrzebę modyfikacji systemu praktycznego przygotowania młodzieży kształcącej się w szkołach ponadgimnazjalnych. Zwracano z jednej strony uwagę na konieczność zwiększenia liczby godzin praktyk, a z drugiej — na konieczność podniesienia ich jakości.

TABELA 5. Opinie przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia na temat wybranych aspektów kształcenia w szkołach zawodowych i średnich

Powiatowy Urząd Pracy	Czynniki, na które powinno się zwracać szczególną uwagę podczas kształcenia zawodowego uczniów	Czynniki, na które powinno się zwracać szczególną uwagę przy dostosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy
Lubliniec	odpowiednia liczba godzin przeznaczonych na praktyki zawodowe — jedynie teoria to za mało do nauki zawodu	współpraca z pracodawcami. Problem w tym, że małe podmioty gospodarcze rzadko są w stanie przedstawić plany ewentualnego rozwoju na najbliższe lata
Racibórz	mniej teorii, więcej praktyk	przywrócić szkoły przyzakładowe
Nysa	dostosowanie praktyk zawodowych do rynku pracy. Nauczanie języka obcego, umiejętności „miękkich”, obsługi komputera i korzystania z Internetu	realizacja podjętej niedawno strategii oświatowej w powiecie nyskim
Prudnik	zapewnienie wysokiego poziomu praktyk zawodowych na konkretnych stanowiskach pracy, a także dłuższy czas odbywania praktyk. Istotnym problemem jest także brak dodatkowych uprawnień absolwentów po zakończeniu szkoły zawodowej	nie wskazano

ŹRÓDŁO: Badania własne Zespołu.

Jednym z podstawowych działań, mających na celu pełniejsze dostosowanie treści i kierunków kształcenia do rzeczywistych potrzeb rynku pracy, jest cykliczne monitorowanie procesów jego przeobrażania. Można postulować konieczność praktycznego wykorzystania metodologii wyodrębniania zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Istotną kwestią przy dostosowywaniu kierunków kształcenia do zmieniających się potrzeb rynku pracy będzie także uelastycznianie programów nauczania. W tym właśnie celu należy na poziomie powiatu oraz regionu cyklicznie prowadzić badania zmieniającego się zapotrzebowania na potencjał kadrowy. Można postulować wdrożenie praktyki cyklicznych konsultacji jednostek oświatowych zarówno z urzędami pracy, jak i pracodawcami oraz organizacjami pozarządowymi przy modelowaniu kierunków kształcenia. Jednak podstawową kwestią podczas dostosowywania systemu kształcenia do popytu rynkowego będzie organizacja dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych praktyk — zdaniem respondentów powinno ich być więcej, a ich jakość musi być dopasowana do nowoczesnej gospodarki.

Zatem wyraźnie podkreślono potrzebę nabywania przez uczniów dodatkowych kwalifikacji, uprawnień specjalistycznych, które pomogą w funkcjonowaniu na rynku pracy. Wątki te były bardzo często porusza-

ne przez przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia. Opinie powiatowych urzędów pracy na ten temat należy wyraźnie zaakcentować chociażby ze względu na niezwykle istotną ich rolę na lokalnych rynkach pracy, ponieważ, mając bezpośredni kontakt z pracodawcami w kontekście aktywizacji rynku, jednocześnie posiadają bogatą wiedzę na temat aktualnych oczekiwań kadrowych przedsiębiorców. Brakuje jednak publicznym służbom zatrudnienia informacji dotyczących możliwości prognozowania sytuacji na rynku pracy. Wykorzystywana przez powiatowe urzędy pracy metodologia wyodrębnienia zawodów nadwyżkowych i deficytowych nie spełnia aplikacyjnej roli, koncentrując się w zasadzie na cząstkowej diagnozie rynku. Część prognostyczna monitoringu na poziomie rynków lokalnych ograniczona została jedynie do przewidywania napływu absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na rynek. To zdecydowanie za mało, aby stawiać rzetelne prognozy. W tym miejscu warto też postulować utworzenie w urzędach pracy oddzielnych stanowisk analityków rynku pracy lub lokalnych obserwatoriów rynku pracy, co spowoduje pojawienie się większych możliwości gromadzenia i analizowania danych.

Przedstawiciele badanych powiatowych urzędów pracy wskazywali również na podstawowe bariery w dostosowywaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wymieniono kilka czynników o zasadniczym znaczeniu, które utrudniają dostosowywanie strumienia podaży absolwentów do rynku pracy. Akcentowano m.in. brak przepływu informacji na rynku pracy oraz niewystarczającą współpracę szkół ponadgimnazjalnych z pracodawcami i publicznymi służbami zatrudnienia. Istotną przeszkodą okazywał się także deficyt wiedzy na temat procesów zachodzących na rynku pracy. Zmiany zachodzące na lokalnych rynkach charakteryzują się szczególną dynamiką, co dodatkowo utrudnia modelowanie kierunków i treści kształcenia. Na poziomie powiatu czasem wystarczy kilka dużych inwestycji, bądź procesy restrukturyzacji jakiejś branży, aby w bardzo krótkim czasie w zasadniczy sposób zmienił się popyt na określony poziom kwalifikacji zasobów ludzkich. Część badanych podkreśliło deficyt miejsc, gdzie młodzież szkół ponadgimnazjalnych może odbywać praktyki zawodowe, przy czym praktyki te bezwzględnie muszą odpowiadać wymogom nowoczesnej gospodarki. Jeden z badanych dyrektorów zwrócił uwagę na istniejące bariery administracyjne, które wydłużają proces formalnego wdrażania nowych kierunków kształcenia. Nie bez znaczenia pozostaną tu także czynniki związane z wysokimi kosztami utworzenia nowej bazy technologicznej oraz koniecznością przekwalifikowania części nauczycieli przygotowujących młodzież do pełnienia ról zawodowych. Na uwagę zasługuje także fakt, że wśród wypowiedzi badanych osób pojawiły się opinie wskazujące na małą elastyczność nauczycieli.

2.2.5. Opinie przedstawicieli urzędów pracy na temat obecnie dominujących oraz najbardziej pożądanых branż na rynkach lokalnych

Przeprowadzone badania wśród osób zarządzających publicznymi służbami zatrudnienia były także próbą poznania ich opinii na temat dominujących obecnie branż na lokalnych rynkach pracy, a także próbą identyfikacji branż najbardziej pożądanых na tych rynkach.

Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami, na lokalnym rynku pracy powiatu lublinieckiego dominującymi branżami okazały się: handel, produkcja oraz usługi budowlane. Natomiast do najbardziej pożądanых branż na tym rynku zaliczono: usługi informatyczne i internetowe, a także transport. Aby te branże odgrywały większą rolę na analizowanym rynku pracy, postulowano finansowe wspieranie przedsiębiorstw generujących tego typu miejsca pracy.

W opinii ankietowanego przedstawiciela PUP w Raciborzu dominującymi branżami na lokalnym rynku powiatu raciborskiego okazały się: handel, przemysł energetyczny i cukierniczy. Natomiast branżę z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego wskazywano jako tę, której rozwój pozytywnie wpłynąłby na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Zdaniem ankietowanego przedstawiciela PUP w Nysie do branż odgrywających obecnie kluczową rolę w powiecie można zaliczyć: produkcję słodczy, produkcję mebli, krawiectwo i handel. Sytuacja na lokalnym rynku zatrudnienia uległaby poprawie, gdyby bardziej rozwinęły się przedsiębiorstwa związane z produkcją słodczy (akcentowano nawet potrzebę utworzenia „doliny słodczy”), co, zdaniem ankietowanego dyrektora urzędu pracy, mogłoby nastąpić, gdyby podjęte zostały określone działania. Wymieniono tu m.in. konieczność skorelowania współpracy pomiędzy sektorem naukowym i przemysłem, a także potrzebę wspierania firm innowacyjnych. Z kolei na lokalnym rynku powiatu prudnickiego, identyfikując dominujące branże, wskazywano handel, usługi oraz produkcję. Rozwój branży turystycznej, zdaniem respondenta z PUP w Prudniku, może w istotny sposób poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy. Jako warunek wzrostu znaczenia branży turystycznej wymieniono konieczność przygotowania odpowiedniej infrastruktury (baza noclegowa, drogi), a także — potrzebę pozyskania nowych inwestorów lub środków finansowych.

Należy podkreślić, że każdy z wypowiedających się przedstawicieli czterech urzędów pracy twierdził, że obecna dominacja wymienionych

branż jest dla tych rynków „raczej korzystna”, a nikt z grupy respondentów nie wskazywał złych stron dominacji wspomnianych przez siebie branż.

2.2.6. Sytuacja prywatnych przedsiębiorców na lokalnych rynkach pracy w opiniach przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia

Istotnym składnikiem prezentowanych badań były odpowiedzi na pytania o percepcję aktualnej sytuacji prywatnych przedsiębiorców na lokalnych rynkach pracy w porównaniu z sytuacją sprzed kryzysu gospodarczego.

Respondent z PUP w Lublińcu obecną sytuację prywatnych przedsiębiorców z lokalnego rynku ocenił raczej korzystnie. Jednak uzasadnienie jego oceny związane było przede wszystkim z możliwością korzystania przez pracodawców z dofinansowania na tworzenie miejsc pracy czy posiłkowania się pracą stażystów. Udzielający odpowiedzi przedstawiciel PUP w Lublińcu obecną sytuację firm na lokalnym rynku pracy powiatu lublinieckiego postrzegał jedynie przez pryzmat potencjalnych działań podejmowanych przez publiczne służby zatrudnienia. Jednocześnie obecna sytuacja przedsiębiorców z powiatu lublinieckiego w porównaniu z sytuacją sprzed dwóch lat oceniana jest jako gorsza. Akcentowano fakt, że przedsiębiorcy zgłaszają trudności w utrzymaniu rynków zbytu, a część z nich (szczególnie ta związana branżowo z handlem i gastronomią) odnotowuje istotny spadek obrotów. Zwrócono także uwagę na odczuwany kryzys w podaży ofert pracy na lokalnym rynku pracy, zarówno dla osób bez kwalifikacji, jak i posiadających określony poziom kompetencji. W opinii osób reprezentujących publiczne służby zatrudnienia z Lublińca, porównując obecną sytuację do tej sprzed kilku lat, odnotować można istotny deficyt ofert pracy w branży budowlanej oraz dla pracowników biurowych.

Z kolei ankietowany przedstawiciel PUP z Raciborza aktualną sytuację na lokalnym rynku pracy określił jako zdecydowanie niekorzystną. Przede wszystkim podkreślał on problem wysokich kosztów prowadzenia działalności w stosunku do uzyskiwanych dochodów. Odnosząc natomiast obecną sytuację do tej sprzed kryzysu gospodarczego, określił ją jako gorszą. Ponadto respondent twierdząco odpowiedział na pytanie dotyczące tego, czy zaobserwował kryzys w podaży ofert pracy na lokal-

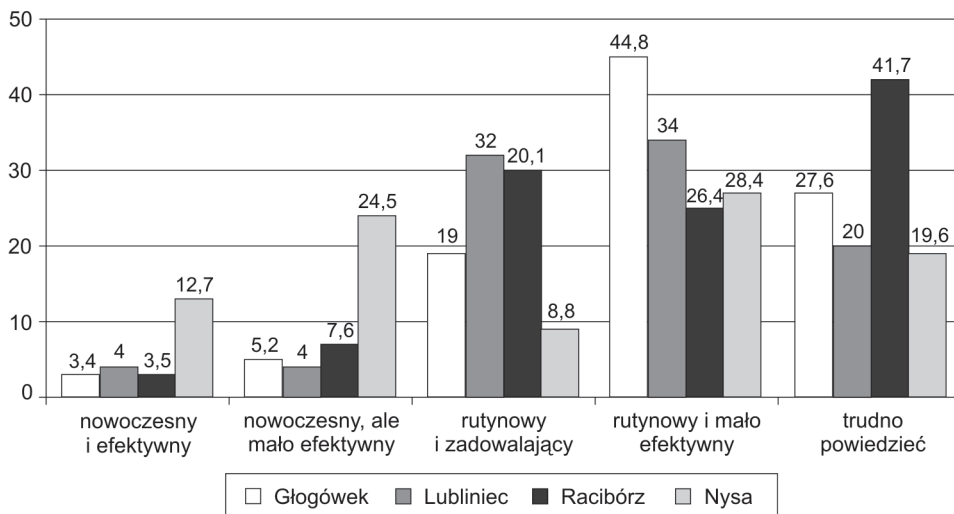
nym rynku zatrudnienia. Sytuacja ta, co podkreślano, jest implikowana przez brak nowych inwestycji oraz redukcję zatrudnienia w lokalnych firmach.

Inaczej sytuację na lokalnych rynkach pracy postrzegali przedstawiciele urzędów pracy z województwa opolskiego. Ankietowany dyrektor PUP w Nysie sytuację prywatnych przedsiębiorców na lokalnym rynku pracy oceniał raczej pozytywnie, twierdząc, że o sile rynku pracy w powiecie nyskim decydują przede wszystkim przedsiębiorstwa małe i średnie, które w sposób elastyczny reagują na spowolnienie gospodarcze. Obecną sytuację przedsiębiorstw w porównaniu z tą sprzed wystąpienia sytuacji kryzysowej ocenił jako lepszą. Zasadniczą przyczyną takiego stanu rzeczy okazała się dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania, lecz jednocześnie respondent podkreślał mniejszą podaż ofert pracy na lokalnym rynku powiatu nyskiego. Podobnie sytuacja na rynku pracy została określona przez respondenta z PUP w Prudniku. Sytuację przedsiębiorstw prywatnych funkcjonujących na terenie powiatu prudnickiego opisano jako raczej korzystną, uzasadniając to faktem, że lokalne firmy spokojnie przeszły okres kryzysu. Natomiast podaż ofert pracy zdaniem ankietowanego przedstawiciela urzędu pracy jest względnie stabilna od kilku lat.

3. Opinie przedstawicieli lokalnych elit na temat jakości pracy powiatowych urzędów pracy

Działania badawcze związane z realizacją grantu na obszarze badanych gmin (Lubliniec, Racibórz, Nysa i Głogówek) podzielone zostały na trzy zasadnicze moduły. Jeden z modułów badawczych zrealizowany został wśród celowo wybranych przedstawicieli lokalnych elit, do których zaliczono m.in. osoby sprawujące istotne funkcje samorządowe, społeczne, menadżerskie czy specjalistyczne. Na etapie formułowania badań założono, że liderzy ci — ze względu na pełnione funkcje zawodowe i społeczne — posiadają zasób wiedzy pozwalający na pogłębienie podjętej problematyki badawczej. Łącznie w czterech gminach przedstawicielom lokalnych elit rozdano 800 kwestionariuszy — po 200 na gminę. Wypełnione ankiety zwracane były za pośrednictwem poczty w okresie od maja do lipca 2009 roku. Zwrotność ankiet kształtowała się na poziomie 44,3% (N = 354). Najwięcej kwestionariuszy zwrócono z Raciborza (72,0%; N = 144) i Nysy (51,0%; N = 102), natomiast najmniej ankiet zostało przy-

słanych z Głogówka (29,0%; N = 58) oraz Lublińca (25,0%; N = 50). W tej części badań pytano m.in. o jakość pracy publicznych służb zatrudnienia funkcjonujących na analizowanych rynkach — wykres 5.

WYKRES 5. Powiatowe urzędy pracy w opiniach przedstawicieli lokalnych elit

ŹRÓDŁO: Badania własne Zespołu.

Na podstawie zgromadzonego materiału empirycznego można stwierdzić, że powiatowe urzędy pracy, które funkcjonują na obszarze badanych gmin, są postrzegane przez przedstawicieli lokalnych elit w sposób umiarkowanie pozytywny. Najczęściej wskazywano, że ta instytucja rynku pracy jest „rutynowa i mało efektywna”. Tę odpowiedź z zaproponowanej respondentom listy w kafeterii pytania wybrało 44,8% uczestniczących w badaniu przedstawicieli elit z Głogówka (oceniaли PUP w Prudniku), 34,0% ankieterowanych elit z Lublińca (oceniaли PUP w Lublińcu), 28,4% respondentów z Nysy (oceniaли PUP w Nysie) oraz 26,4% badanych elit z Raciborza (oceniaли PUP w Raciborzu). Być może jednym z czynników wpływających na tak dużą liczbę ocen negatywnych wystawionych przez elity z Głogówka dotyczących PUP w Prudniku jest fakt, że główna siedziba tego urzędu znajduje się nie na terenie badanej gminy, lecz w Prudniku. Ponadto sporo negatywnych opinii o jakości pracy instytucji rynku pracy świadczyć może o braku zainteresowania tej grupy respondentów działalnością lokalnych urzędów pracy, które w praktyce realizują coraz więcej działań z zakresu aktywnej polityki rynku pracy, skutecznie ubiegając się o środki unijne.

Analizując opinie przedstawicieli lokalnych elit z badanych gmin, można także zauważyć, że respondenci z Nysy trzykrotnie częściej (12,7%)

w porównaniu z reprezentantami pozostałych trzech miejscowości (od 3,4 do 4,0%) opisywali swój urząd pracy jako „nowoczesny i efektywny”. Natomiast niemal co czwarty (24,5%) przedstawiciel badanych elit z Nysy lokalny urząd pracy ocenia w kategoriach instytucji nowoczesnej, ale mało efektywnej. W podobny sposób o swoim urzędzie pracy („nowoczesny, ale mało efektywny”) wypowiadało się 4,0% respondentów z Lublińca, 5,2% z Głogówka i 7,6% z Raciborza. Zatem można podsumować, że najczęściej pozytywnych opinii dotyczących jakości pracy lokalnych publicznych służb zatrudnienia wygłaszały elity z Nysy. Na uwagę zasługuje to, że PUP w Nysie w 2010 roku zdobył Europejską Nagrodę Przedsiębiorczości w kategorii „Nagroda za przedsiębiorczość odpowiedzialną i wspierającą włączenie społeczne” za realizowany w Nysie projekt *Budowa domów poprzez system szkoleń osób bezrobotnych*. Uroczystość wręczenia nagród odbyła się 31 maja 2010 roku w Madrycie¹⁴.

4. Problem bezrobocia na analizowanych rynkach pracy w świetle analiz statystycznych

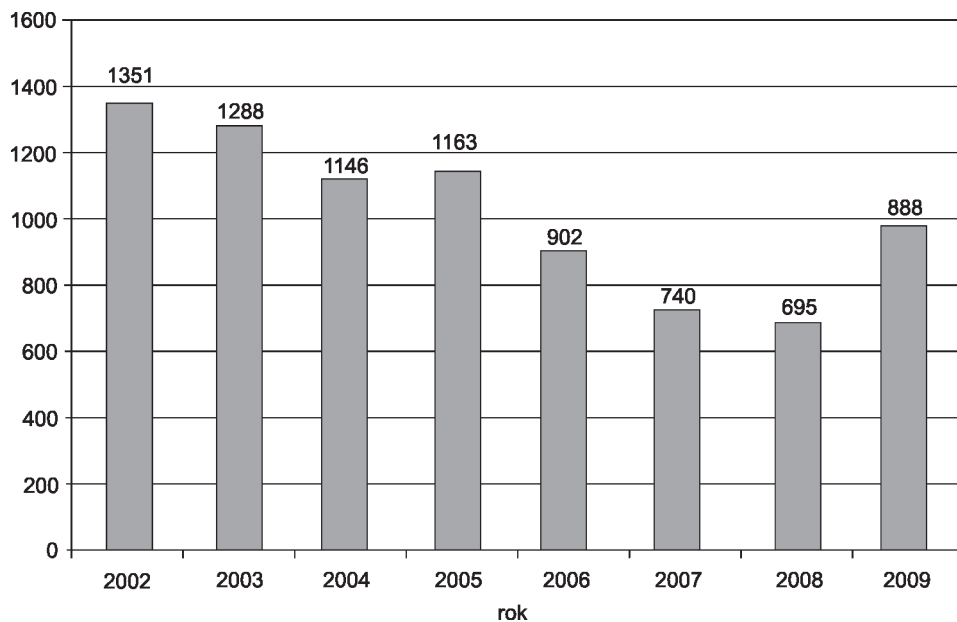
W tej części artykułu przedstawiono dynamikę zmiany struktury demograficznej bezrobotnych w (latach 2002—2008) w czterech gminach, w których prowadzone były badania ankietowe: Lublińcu, Raciborzu, Nysie i Głogówku. Szczegółowe dane statystyczne opisujące strukturę bezrobotnych pozyskano z powiatowych urzędów pracy funkcjonujących na analizowanych rynkach. Analizie poddano zmianę struktury bezrobotnych, opierając się na następujących zmiennych: wiek, płeć, wykształcenie, staż pracy oraz czas pozostawania bez pracy.

4.1. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych w Lublińcu

Na wykresie 6. przedstawiono dane statystyczne za okres od 2002 do 2009 roku dotyczące liczbowej reprezentacji osób bezrobotnych w Lublińcu. Pod koniec 2002 roku w ewidencji PUP w Lublińcu figurowało

¹⁴ Źródło: http://www.mpips.gpv.pl/index.php?gid=339&news_id=1726.

1 351 bezrobotnych. Kolejne lata (do końca roku 2008) charakteryzowały się spadkiem liczby bezrobotnych, która pod koniec 2008 roku niosła 695 osób. Można zatem stwierdzić, że liczebność bezrobotnych w analizowanych sześciu latach (31.12.2002—31.12.2008) zmniejszyła się o 656 osób, czyli niemal o połowę — 48,5%. Natomiast w okresie od końca grudnia 2008 roku do końca grudnia 2009 roku według danych statystycznych generowanych przez publiczne służby zatrudnienia liczba ta zwiększyła się o 193 osoby (zatem o 27,8%). Analizując zastane dane statystyczne opisujące problem bezrobocia w Lublińcu, można stwierdzić, że w lokalnej strukturze bezrobocia — biorąc pod uwagę kryterium płci — obserwuje się dynamikę wzrostu udziału kobiet. Pod koniec 2002 roku stanowiły one 51,8% ogółu bezrobotnych z Lublińca, podczas gdy sześć lat później udział kobiet w strukturze bezrobotnych wzrósł do poziomu 57,1%.

WYKRES 6. Dynamika zmiany liczby bezrobotnych w Lublińcu od 31.12.2002 do 31.12.2009 roku

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

W kolejnych zestawieniach tabelarycznych (6.—9.) przedstawiono charakterystykę osób bezrobotnych, dokonując zróżnicowania na podstawie następujących zmiennych: wiek, wykształcenie, staż pracy oraz czas pozostawania bez pracy. W celu zobrazowania dynamiki zmian struktury społeczno-demograficznej bezrobotnych w tabelach przedstawiono dane

TABELA 6. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według wieku w Lublińcu w latach 2002—2008

Wiek	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
18—24	433	32,1	161	23,2	-272	-8,9
25—34	363	26,8	195	28,1	-168	+1,3
35—44	299	22,1	117	16,8	-182	-5,2
45—54	221	16,4	162	23,3	-59	+6,9
55—59	27	2,0	46	6,6	+19	+4,6
60—64	8	0,6	14	2,0	+6	+1,4
Ogółem	1 351	100,0	695	100,0	-656	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

statystyczne z 2002 oraz z 2008 roku. Pod koniec 2002 roku, jeśli chodzi o kryterium wieku, dominowały wśród bezrobotnych mieszkańców Lublińca osoby młode liczące od 18 do 24 lat, które stanowiły 32,1% ogółu bezrobotnych, natomiast niemal co piąty bezrobotny (19,0%) przekroczył 45. rok życia. Po sześciu latach w istotny sposób zmniejszył się w strukturze bezrobotnych udział osób do 24. roku życia, osiągając pod koniec 2008 roku poziom 23,2%. W analogicznym okresie zwiększył się do poziomu 31,9% udział osób po 45. roku życia.

Analizując dynamikę zmiany struktury społeczno-demograficznej bezrobotnych mieszkańców Lublińca, można zaobserwować wzrost poziomu ich wykształcenia w ostatnich latach. Otóż pod koniec 2002 roku 4,9% bezrobotnych z Lublińca legitymowało się wykształceniem wyższym, natomiast po sześciu latach udział bezrobotnych z tym wykształceniem zwiększył się do poziomu niemal 10,0%. Według stanu z 31.12.2002 roku 66,1% bezrobotnych z analizowanego rynku pracy legitymowało się wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym. Sześć lat później udział bezrobotnych, których wykształcenie formalne nie przekroczyło poziomu zasadniczego zawodowego, obniżył się do poziomu 56,3% (z czego około 33,0% legitymowało się wykształceniem gimnazjalnym bądź niższym).

Analizując z kolei zmianę struktury bezrobotnych według stażu pracy na lublinieckim rynku pracy, zaobserwowano niewielki spadek udziału osób bez stażu pracy — z poziomu 20,7% w 2002 roku do 16,8% w roku 2008. Ponadto zaobserwowano m.in. pewien wzrost (o 3,5%) udziału bezrobotnych z udokumentowanym stażem pracy przekraczającym 20 lat — z poziomu 12,6% w 2002 roku do 16,1% sześć lat później.

TABELA 7. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Lublińcu w latach 2002—2008

Wykształcenie	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Wyższe	66	4,9	67	9,6	-1	+4,7
Policealne i średnie zawodowe	310	22,9	164	23,6	-146	+0,7
Średnie ogólnokształcące	82	6,1	73	10,5	-9	+4,4
Zasadnicze zawodowe	409	30,3	162	23,3	-247	-7,0
Gimnazjalne i poniżej	484	35,8	229	33,0	-255	-2,8
Ogółem	1 351	100,0	695	100,0	-656	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

TABELA 8. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według stażu pracy w Lublińcu w latach 2002—2008

Staż pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 roku	214	15,9	121	17,4	-93	+1,5
1—5 lat	262	19,4	145	20,9	-117	+1,5
5—10 lat	192	14,2	102	14,7	-90	+0,5
10—20 lat	232	17,2	98	14,1	-134	-3,1
20—30 lat	156	11,5	73	10,5	-83	-1,0
30 lat i więcej	15	1,1	39	5,6	+24	+4,5
Bez stażu	280	20,7	117	16,8	-163	-3,9
Ogółem	1 351	100,0	695	100,0	-656	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

Na podstawie analizy struktury bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy można zaobserwować proces zmniejszania się problemu bezrobocia długotrwałego w Lublińcu. O ile pod koniec 2002 roku zgodnie z oficjalnymi statystykami aż 42,3% bezrobotnych mieszkańców Lublińca pozostawało co najmniej 12 miesięcy poza sferą zatrudnienia, o tyle pod koniec 2008 roku odsetek osób długotrwanie bezrobotnych zmniejszył się do poziomu 20,0%. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli 9.

TABELA 9. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w Lublińcu w latach 2002—2008

Czas pozostawania bez pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 miesiąca	108	8,0	96	13,8	-12	+5,8
1—3 miesiące	225	16,7	257	37,0	+32	+20,3
3—6 miesięcy	229	17,0	104	15,0	-125	-2,0
6—12 miesięcy	216	16,0	99	14,2	-117	-1,8
12—24 miesiące	253	18,7	58	8,3	-195	-10,4
Ponad 24 miesiące	320	23,6	81	11,7	-239	-11,9
Ogółem	1 351	100,0	695	100,0	-656	X

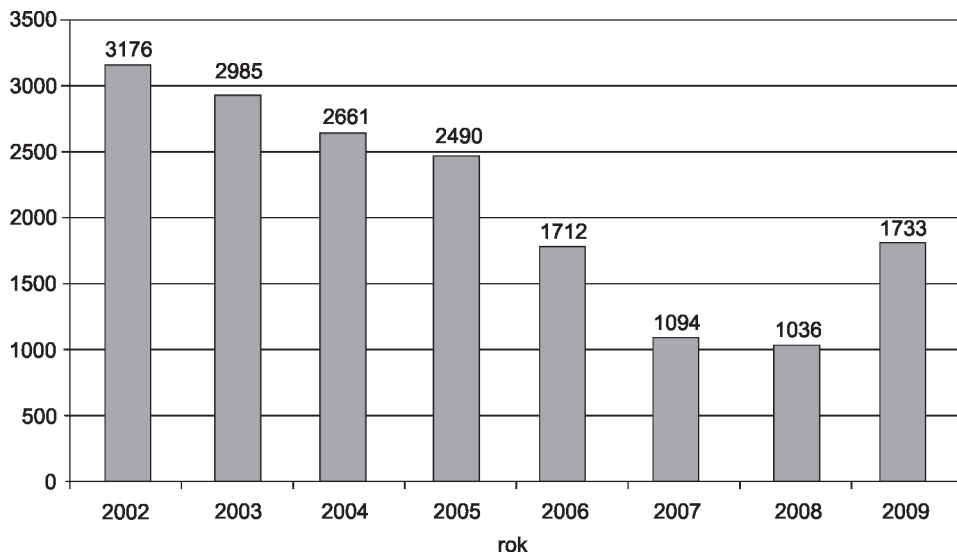
ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

4.2. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych w Raciborzu

Wykres 7. obrazuje dynamikę zmiany liczby bezrobotnych mieszkańców Raciborza od końca 2002 roku do końca 2009 roku. Lata 2002—2008 na raciborskim rynku pracy to okres dynamicznego spadku problemu bezrobocia. Łącznie w okresie tym bezrobocie w Raciborzu obniżyło się o 2 140 osób (z 3 176 osób według stanu z 31.12.2002 roku do 1 036 osób według stanu z 21.12.2008 roku), zatem spadek ten wyniósł aż 67,4%. Natomiast od końca grudnia 2008 roku do końca grudnia 2009 roku liczbowa reprezentacja osób bezrobotnych w Raciborzu wzrosła o 697 osób, czyli o 67,3%. Istotnym problemem raciborskiego rynku pracy jest duży udział kobiet w strukturze lokalnego bezrobocia. Jak wykazują dane statystyczne, pod koniec 2008 roku niemal 62,0% bezrobotnych Raciborzan stanowiły właśnie kobiety.

Pod koniec 2002 roku — jeśli weźmie się pod uwagę kryterium wieku — wśród bezrobotnych mieszkańców Raciborza dominowały osoby młode w wieku od 18 do 24 lat, które stanowiły 29,5% ogółu bezrobotnych. W analogicznym okresie niemal 22,0% bezrobotnych przekroczyło 45. rok życia. Po sześciu latach na raciborskim rynku pracy w istotny sposób zmniejszył się w strukturze bezrobotnych udział osób poniżej 24. roku życia, osiągając pod koniec 2008 roku poziom 19,9%. W tym samym

okresie zanotowano jednocześnie istotny wzrost udziału osób po 45. roku życia (do poziomu 37,8%).

WYKRES 7. Dynamika zmiany liczby bezrobotnych w Raciborzu od 31.12.2002 do 31.12.2009 roku

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

TABELA 10. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych w Raciborzu według wieku w latach 2002—2008

Wiek	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych		Zmiana udziału	
	N	%	N	%	N	%	N	%
18—24	937	29,5	206	19,9	-731	-9,6		
25—34	817	25,7	279	26,9	-538	+1,2		
35—44	728	23,0	160	15,4	-568	-7,6		
45—54	617	19,4	271	26,2	-346	+6,8		
55—59	64	2,0	103	10,0	+39	+8,0		
60—64	13	0,4	17	1,6	+4	+1,2		
Ogółem	3 176	100,0	1 036	100,0	-2 140	X		

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

Przyglądając się dynamice zmiany struktury społeczno-demograficznej bezrobotnych mieszkańców Raciborza, można zaobserwować m.in. wzrost poziomu ich wykształcenia w ciągu ostatnich lat. O ile pod koniec 2002 roku zaledwie 5,3% bezrobotnych mieszkańców tego miasta legitymowało

się wykształceniem wyższym, o tyle po sześciu latach ich udział w strukturze bezrobotnych zwiększył się dwukrotnie — niemal do poziomu 11,0%. Według stanu z 31.12.2002 roku 65,5% bezrobotnych z analizowanego rynku pracy legitymowało się wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym (w tym 35,2% — gimnazjalnym i niższym), sześć lat później udział bezrobotnych, których wykształcenie formalne nie przekraczało poziomu zasadniczego zawodowego zmniejszył się do 55,3%.

TABELA 11. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Raciborzu w latach 2002—2008

Wykształcenie	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Wyższe	167	5,3	113	10,9	-54	+5,6
Policealne i średnie zawodowe	672	21,2	251	24,2	-421	+3,0
Średnie ogólnokształcące	253	8,0	99	9,6	-154	+1,6
Zasadnicze zawodowe	964	30,3	261	25,2	-703	-5,1
Gimnazjalne i poniżej	1 120	35,2	312	30,1	-808	-5,1
Ogółem	3 176	100,0	1 036	100,0	-2 140	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

TABELA 12. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według stażu pracy w Raciborzu w latach 2002—2008

Staż pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 roku	351	11,1	207	20,0	-144	+8,9
1—5 lat	621	19,6	191	18,4	-430	-1,2
5—10 lat	421	13,3	122	11,8	-299	-1,5
10—20 lat	633	19,9	170	16,4	-463	-3,5
20—30 lat	365	11,5	148	14,3	-217	+2,8
30 lat i więcej	36	1,1	48	4,6	-12	+3,5
Bez stażu	749	23,5	150	14,5	-599	-9,0
Ogółem	3 176	100,0	1 036	100,0	-2 140	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

Analizując natomiast zmianę struktury bezrobotnych według stażu pracy na raciborskim rynku pracy, zaobserwowano m.in. spadek udziału osób bez stażu pracy — z poziomu 23,5% w 2002 do 14,5% w 2008 roku. Ponadto zaobserwowano m.in. pewien wzrost udziału bezrobotnych z udokumentowanym stażem pracy przekraczającym 20 lat — z poziomu 12,6% w 2002 roku do 18,9% sześć lat później. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli 12.

Dane statystyczne, opisujące dynamikę zmiany struktury bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy, wyraźnie obrazują problem zmniejszania się bezrobocia długotrwałego w Raciborzu. O ile pod koniec 2002 roku aż 43,7% bezrobotnych mieszkańców Raciborza zgodnie z oficjalnymi statystykami poza sferą zatrudnienia pozostawało co najmniej 12 miesięcy, o tyle pod koniec 2008 roku odsetek bezrobotnych długotrwałe zmniejszył się do poziomu 39,7%. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli 13.

TABELA 13. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w Raciborzu w latach 2002—2008

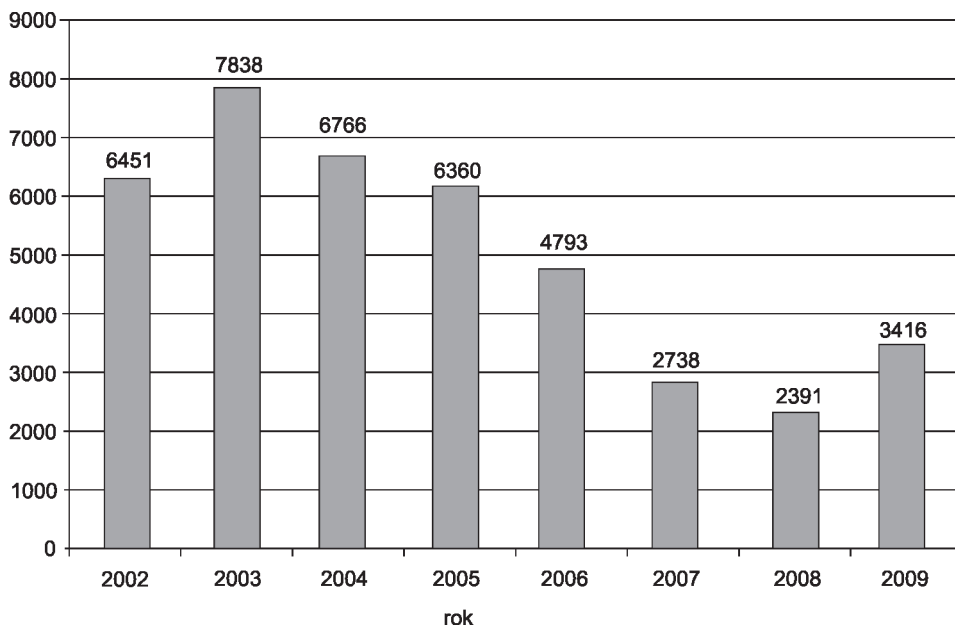
Czas pozostawania bez pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 miesiąca	213	6,7	139	13,4	-74	+6,7
1—3 miesiące	473	14,9	258	24,9	-215	+10,0
3—6 miesięcy	523	16,5	182	17,6	-341	+1,1
6—12 miesięcy	577	18,2	149	14,4	-428	-3,8
12—24 miesiące	675	21,3	134	12,9	-541	-8,4
Ponad 24 miesiące	715	22,4	174	16,8	-541	-5,6
Ogółem	3 176	100,0	1 036	100,0	-2 140	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

4.3. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych w Nysie

Analizując dynamikę zmiany liczby bezrobotnych w Nysie w okresie ostatnich lat, można stwierdzić, że od końca 2002 do końca 2008 roku obserwowano wyraźny spadek liczby bezrobotnych. Łącznie w okresie tym bezrobocie obniżyło się o 4 060 osób (z 6 451 osób według stanu z dnia 31.12.2003 roku do 2 391 osób według stanu z dnia 31.12.2008 roku), zatem spadek ten wynosił 58,0%. Jednak, co należy wyraźnie pod-

kreślić, od końca grudnia 2008 do końca grudnia 2009 roku liczba bezrobotnych mieszkańców Nysy zwiększyła się o 1 025 osób, czyli aż o 43,0%. Na lokalnym rynku pracy w Nysie obserwuje się systematyczny wzrost udziału kobiet w strukturze płci osób bezrobotnych. Jak pokazują dane statystyczne, pod koniec roku 2002 udział kobiet w całościowej strukturze osób bezrobotnych kształtował się na poziomie 49,9%, podczas gdy sześć lat później osiągnął już poziom 55,6%.

WYKRES 8. Dynamika zmiany liczby bezrobotnych w Nysie od 31.12.2002 do 31.12.2009 roku

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

Dynamikę zmiany struktury bezrobotnych w Nysie opisano, opierając się na tych samych zmiennych, co w przypadku pozostałych gmin — skoncentrowano się na wieku (tabela 14.), poziomie wykształcenia (tabela 15.), stażu pracy (tabela 16.), a także czasu pozostawiania bez pracy (tabela 17.) — ukazując dynamikę zmian od 2002 do 2008 roku.

Jak wykazała szczegółowa analiza zgromadzonego materiału badawczego — jeśli weźmie się pod uwagę kryterium wieku — w największym stopniu bezrobocie zmniejszyło się w ciągu sześciu lat (2002—2008) wśród osób liczących od 35 do 44 lat. O ile pod koniec 2002 roku 26,8% bezrobotnych mieszkańców Nysy zaliczało się do tej kategorii wiekowej, o tyle sześć lat później ich udział w strukturze wiekowej bezrobotnych zmniejszył się o 10,0%, osiągając poziom 16,8%. Podobnie jak na po-

zostałych analizowanych lokalnych rynkach pracy, w Nysie w istotny sposób zwiększył się udział w strukturze wiekowej osób bezrobotnych, które przekroczyły 45. rok życia. Pod koniec grudnia 2002 roku 27,1% bezrobotnych mieszkańców Nysy zaliczało się do tej kategorii wiekowej, natomiast sześć lat później udział osób po 45. roku życia przekroczył poziom 40,0%.

TABELA 14. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według wieku w Nysie w latach 2002—2008

Wiek	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
18—24	1391	21,6	369	15,4	-1022	-6,2
25—34	1581	24,5	646	27,0	-935	+2,5
35—44	1729	26,8	401	16,8	-1328	-10,0
45—54	1583	24,5	697	29,2	-886	+4,7
55—59	146	2,3	235	9,8	+89	+7,5
60—64	21	0,3	43	1,8	+22	+1,5
Ogółem	6 451	100,0	2 391	100,0	-4 060	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

Jeśli jednak weźmie się pod uwagę kryterium wykształcania, okazuje się, że pomimo liczbowego spadku bezrobotnych z wykształceniem wyższym (2002—2008), ich udział w ogólnej strukturze zwiększył się ponad dwukrotnie — z poziomu 4,7% w 2002 roku do 10,7% sześć lat później.

TABELA 15. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Nysie w latach 2002—2008

Wykształcenie	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Wyższe	304	4,7	256	10,7	-48	+6,0
Policealne i średnie zawodowe	1 361	21,1	598	25,0	-763	+3,8
Średnie ogólnokształcące	787	12,2	227	9,5	-560	-2,7
Zasadnicze zawodowe	2 240	34,7	635	26,6	-1 605	-8,1
Gimnazjalne i poniżej	1 759	27,3	675	28,2	-1 084	+0,9
Ogółem	6 451	100,0	2 391	100,0	-4 060	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

Ponadto zgromadzony materiał empiryczny wykazał niewielki wzrost liczby osób bezrobotnych bez stażu pracy (14,7% w roku 2002; 15,7% w roku 2008) oraz wśród osób, których staż pracy nie przekroczył roku (4,4% w roku 2002; 11,0% w roku 2008).

Szczegółową dynamikę zmiany struktury bezrobotnych mieszkańców Nysy według stażu pracy przedstawiono w tabeli 16.

TABELA 16. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według stażu pracy w Nysie w latach 2002—2008

Staż pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 roku	283	4,4	264	11,0	-19	-6,6
1—5 lat	1 469	22,8	483	20,2	-986	-2,6
5—10 lat	853	13,2	291	12,2	-562	-1,0
10—20 lat	1 397	21,7	455	19,0	-942	-2,7
20—30 lat	1 282	19,9	392	16,4	-890	-3,5
30 lat i więcej	218	3,3	132	5,5	-86	-2,2
Bez stażu	949	14,7	374	15,7	-575	+1,0
Ogółem	6 451	100,0	2 391	100,0	-4 060	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

W istotny sposób zmieniała się struktura bezrobotnych według kryterium czasu pozostawania bez pracy. Według stanu z końca grudnia 2002 roku łącznie 46,5% bezrobotnych mieszkańców Nysy bez pracy pozostawało przez co najmniej 12 miesięcy. Natomiast pod koniec 2008 roku udział bezrobotnych długotrwale osiągnął poziom 19,7% ogółu zarejestrowanych w PUP w Nysie.

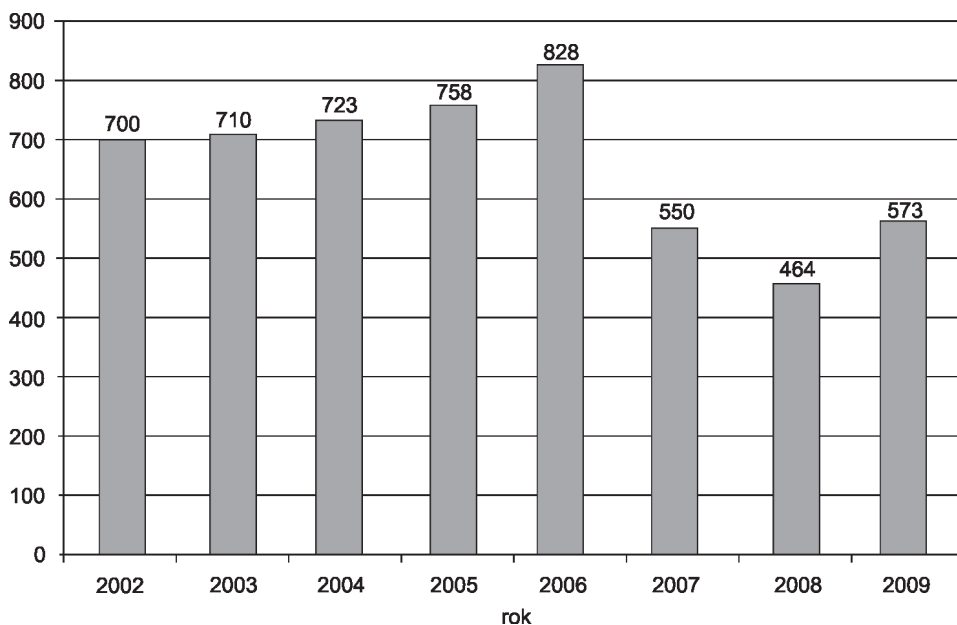
TABELA 17. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w Nysie w latach 2002—2008

Czas pozostawania bez pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 miesiąca	319	4,9	315	13,2	-4	+8,3
1—3 miesiące	702	10,9	816	34,1	+114	+23,2
3—6 miesięcy	479	7,4	410	17,2	-69	+9,8
6—12 miesięcy	1 956	30,3	378	15,8	-1 578	-14,5
12—24 miesiące	1 150	17,8	223	9,3	-927	-8,5
Ponad 24 miesiące	1 845	28,7	249	10,4	-1 596	-18,3
Ogółem	6 451	100,0	2 391	100,0	-4 060	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

4.4. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych w Głogówku

Z kolei w Głogówku w latach 2002—2006 obserwowano wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W tym samym okresie na trzech pozostałych rynkach (Lubliniec, Racibórz i Nysa) odnotowano spadek liczebnej reprezentacji osób bezrobotnych. W Głogówku istotne zmniejszenie się liczby bezrobotnych odnotowano od grudnia 2006 do grudnia 2008 roku — łącznie o 364 osoby, czyli o około 44,0%. Natomiast licząc od grudnia 2008 do grudnia 2009 roku liczba bezrobotnych mieszkańców Głogówka zwiększyła się o 109 osób, zatem o niespełna 20,0%. Analizując grupę bezrobotnych pod kątem kryterium płci, można zaobserwować rosnący udział kobiet w strukturze lokalnego bezrobocia. Pod koniec 2002 roku kobiety stanowiły 56,1% ogółu bezrobotnych, natomiast po sześciu latach ich udział wzrósł do poziomu 60,3%.

WYKRES 9. Dynamika zmiany liczby bezrobotnych w Głogówku od 31.12.2002 do 31.12.2009 roku

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

Kolejną istotną zmienną opisującą strukturę lokalnego bezrobocia w Głogówku jest wiek. Szczegółowa analiza zastanych danych statystycznych, porównująca stan z końca 2002 roku ze stanem z końca roku 2008,

obrazuje niewielką zmianę reprezentacji w strukturze bezrobotnych osób w grupie wiekowej 18—24 lata. W istotny sposób natomiast zmniejszył się udział bezrobotnych w przedziale wiekowym 25—34 lata (27,6% w 2002; 20,7% w 2008 roku). Ponadto według stanu na koniec grudnia 2002 roku co piąty bezrobotny mieszkaniec Głogówka (20,5%) przekroczył 45. rok życia, po sześciu latach do tej kategorii wiekowej zaliczał się już co trzeci bezrobotny z Głogówka (34,3%).

TABELA 18. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według wieku w Głogówku w latach 2002—2008

Wiek	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
18—24	179	25,6	110	23,7	-69	-1,9
25—34	193	27,6	96	20,7	-97	-6,9
35—44	184	26,3	99	21,3	-85	-5,0
45—54	119	17,0	112	24,1	-7	+7,1
55—59	15	2,1	35	7,5	+20	+5,4
60—64	10	1,4	12	2,7	+2	+1,3
Ogółem	700	100,0	464	100,0	-236	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

TABELA 19. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Głogówku w latach 2002—2008

Wykształcenie	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Wyższe	7	1,0	24	5,1	+17	+4,1
Policealne i średnie zawodowe	105	15,0	71	15,3	-34	+0,3
Średnie ogólnokształcące	31	4,4	46	9,9	+15	+5,5
Zasadnicze zawodowe	279	39,9	143	30,8	-136	-9,1
Gimnazjalne i niższe	278	39,7	180	38,9	-98	-0,8
Ogółem	700	100,0	464	100,0	-236	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

Tabela 19. obrazuje zmiany, jakie zaszły w strukturze lokalnego bezrobocia, dotyczące poziomu wykształcenia osób zarejestrowanych w urzędzie

dzie pracy. Najbardziej zwiększył się udział osób z wykształceniem wyższym (z około 1,0% w 2002 roku do 5,1% w roku 2008), a także z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (4,4% w 2002, 9,9% w 2008 roku). Z kolei w tym samym okresie odnotowano spadek udziału osób bezrobotnych legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym (z 39,9% w 2002 roku do 30,8% sześć lat później).

Analizie poddano również dynamikę zmiany struktury bezrobotnych mieszkańców Głogówka, opierając się na kryterium stażu pracy, a także — czasu pozostawania bez pracy. Szczegółowa analiza zgromadzonego materiału statystycznego wykazała niewielką zmianę w strukturze bezrobotnych osób bez stażu pracy (20,7% w 2002 i 22,4% w 2008 roku).

TABELA 20. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według stażu pracy w Głogówku w latach 2002—2008

Staż pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 roku	75	10,7	50	10,8	-25	-0,1
1—5 lat	156	22,3	97	20,9	-59	-1,4
5—10 lat	111	15,9	57	12,3	-54	-3,6
10—20 lat	136	19,4	88	19,0	-48	-0,4
20—30 lat	60	8,6	51	10,9	-9	+2,3
30 lat i więcej	17	2,4	17	3,7	0	+1,3
Bez stażu	145	20,7	104	22,4	-41	+1,7
Ogółem	700	100,0	464	100,0	-236	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

TABELA 21. Dynamika zmiany struktury bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w Głogówku w latach 2002—2008

Czas pozostawania bez pracy	2002 rok		2008 rok		Zmiana liczby bezrobotnych	Zmiana udziału
	N	%	N	%	N	%
Do 1 miesiąca	46	6,6	53	11,4	+7	+4,8
1—3 miesiące	100	14,3	91	19,6	-9	+5,3
3—6 miesięcy	100	14,3	94	20,3	-6	+6,0
6—12 miesięcy	102	14,6	67	14,4	-35	-0,2
12—24 miesiące	125	17,9	42	9,1	-83	-8,8
Ponad 24 miesiące	227	32,3	117	25,2	-110	-7,1
Ogółem	700	100,0	464	100,0	-236	X

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

Porównując koniec 2002 roku z końcem roku 2008, największą różnicę zaobserwowano wśród osób bezrobotnych z udokumentowanym stażem pracy od 5 do 10 lat (15,9% w 2002 i 12,3% w 2008 roku). Ostatnią zmienną, na podstawie której przeprowadzono charakterystykę dynamiki zmiany społeczno-demograficznej struktury bezrobotnych z Głogówka, jest kryterium czasu pozostawania bez pracy.

Podobnie jak na pozostałych analizowanych rynkach, zwiększył się udział bezrobotnych stosunkowo krótko pozostających bez pracy, przy jednoczesnym wyraźnym spadku odsetka bezrobotnych długotrwale. Dla przykładu można zaznaczyć, że — zgodnie ze statystykami PUP — pod koniec 2002 roku co drugi bezrobotny mieszkaniec Głogówka (50,2%) bez pracy pozostawał co najmniej 12 miesięcy. Natomiast pod koniec 2008 roku udział w bezrobociu osób z tej kategorii wiekowej zmniejszył się do poziomu 34,3%.

5. Napływ osób bezrobotnych

Opisując problem bezrobocia na lokalnych rynkach pracy, zwrócono także uwagę na dynamikę napływu (rejestracji) osób w powiatowych urzędach pracy. Jednakże z racji tego, że pozyskane dane statystyczne (dostępne w Internecie na www.mz.praca.gov.pl) dotyczą powiatów, nie można było dokonać agregacji danych na poziomie gminy. Zatem osobne zestawienie przygotowano dla powiatów: lublinieckiego, raciborskiego, nyskiego i prudnickiego. W celu ukazania dynamiki zjawiska rejestracji osób bezrobotnych osobno przedstawiono dane za następujące lata: 2004, 2006 i 2008.

W 2004 roku na obszarze powiatu lublinieckiego najczęściej status bezrobotnego nabywali sprzedawcy (N = 416), osoby bez zawodu (N = 316), asystenci ekonomiczni (N = 167), ślusarze (N = 158), pracownicy biurowi (N = 148) oraz mechanicy samochodów osobowych (N = 132) i kucharze (N = 128). Dwa lata później (2006) w PUP w Lublińcu rejestrowały się przede wszystkim osoby bez zawodu (N = 548), sprzedawcy (N = 320), asystenci ekonomiczni (N = 136), a w dalszej kolejności — mechanicy samochodów osobowych (N = 119), ślusarze (N = 112), technicy mechanicy (110) i kucharze (N = 108). Natomiast w 2008 roku napływ bezrobotnych odnotowywano najczęściej w następujących zawodach: bez zawodu (N = 679), sprzedawca (N = 263), asystent ekonomiczny (N = 133), technik mechanik (N = 92), handlowiec (N = 92), a także kucharz (N = 91) oraz ślusarz (N = 77).

TABELA 22. Zawody, w których najczęściej rejestrowali się bezrobotni w PUP w Lublińcu

2004	2006	2008
Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
Sprzedawca (N = 416)	bez zawodu (N = 548)	bez zawodu (N = 679)
Bez zawodu (N = 316)	sprzedawca (N = 320)	sprzedawca (N = 263)
Asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 167)	asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 136)	asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 133)
Ślusarz (N = 158)	mechanik samochodów osobowych (N = 119)	technik mechanik (N = 92)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 148)	ślusarz (N = 112)	handlowiec (zawód szkolny: technik handlowiec) (N = 92)
Mechanik samochodów osobowych (N = 132)	technik mechanik (N = 110)	kucharz (N = 91)
Kucharz (N = 128)	kucharz (N = 108)	ślusarz (N = 77)
Technik mechanik (N = 103)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 87)	robotnik placowy (N = 67)
Krawiec (N = 81)	handlowiec (zawód szkolny: technik handlowiec) (N = 84)	mechanik samochodów osobowych (N = 65)
Technik budownictwa (N = 75)	krawiec (N = 71)	krawiec (N = 62)
Technik elektryk (N = 75)	robotnik placowy (N = 71)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 59)
Stolarz meblowy (N = 75)	robotnik budowlany (N = 70)	technik budownictwa (N = 54)
Murarz (N = 72)	murarz (N = 68)	technik elektryk (N = 53)
Robotnik budowlany (N = 69)	ekonomista (N = 62)	murarz (N = 51)
Piekarz (N = 68)	piekarz (N = 62)	piekarz (N = 51)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

Natomiast na obszarze powiatu raciborskiego najczęściej status bezrobotnego w 2004 roku nabywały osoby bez zawodu (N = 1 011), pracownicy biurowi (N = 324), sprzedawcy (N = 281), technicy mechanicy (N = 232), a w dalszej kolejności — pozostali pracownicy obsługi biurowej (N = 231), ślusarze (N = 178), a także asystenci ekonomiczni (N = 158). Dwa lata później (2006) w PUP Racibórz rejestrowały się przede wszystkim osoby bez zawodu (N = 1 024), sprzedawcy (N = 298), technicy mechanicy (N = 172), pracownicy biurowi (N = 171), pozostali pracownicy obsługi biurowej (N = 141), a także ślusarze (N = 135) i asystenci ekonomiczni (N = 134). Natomiast w 2008 roku na lokalnym rynku pracy powiatu raciborskiego napływ bezrobotnych odnotowywano najczęściej w następujących zawodach: bez zawodu (N = 814), sprzedawca (N = 200), ślusarz (N = 113), a w dalszej kolejności — asystent ekonomiczny (N = 112), pracownik biurowy (N = 96), technik mechanik (N = 88) oraz krawiec (N = 81).

TABELA 23. Zawody, w których najczęściej rejestrowali się bezrobotni w PUP w Raciborzu

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
1	2	3
Bez zawodu (N = 1 011)	bez zawodu (N = 1 024)	bez zawodu (N = 814)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 324)	sprzedawca (N = 298)	sprzedawca (N = 200)
Sprzedawca (N = 281)	technik mechanik (N = 172)	ślusarz (N = 113)
Technik mechanik (N = 232)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 171)	asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 112)
Pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej niesklasyfikowani (N = 231)	pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej niesklasyfikowani (N = 141)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 96)
Ślusarz (N = 178)	ślusarz (N = 135)	technik mechanik (N = 88)
Asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 158)	asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 134)	krawiec (N = 81)

cd. tab. 23

1	2	3
Mechanik samochodów osobowych (N = 122)	krawiec (N = 108)	pedagog (N = 66)
Krawiec (N = 113)	mechanik samochodów osobowych (N = 94)	pozostali pracownicy obsługi biurowej gdzie indziej niesklasyfikowani (N = 64)
Murarz (N = 86)	technik budownictwa (N = 91)	murarz (N = 51)
Cukiernik (N = 82)	technik elektryk (N = 75)	technik żywienia i gospodarstwa domowego (N = 50)
Technik budownictwa (N = 81)	technik żywienia i gospodarstwa domowego (N = 64)	mechanik samochodów osobowych (N = 47)
Technik elektryk (N = 73)	kucharz (N = 60)	kucharz małej gastronomii (N = 44)
Technik żywienia i gospodarstwa domowego (N = 72)	elektromonter (elektryk) zakładowy (N = 60)	cukiernik (N = 42)
Elektromonter (elektryk) zakładowy (N = 68)	murarz (N = 59)	filolog — filologia obcojęzyczna (N = 40)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

Bezrobotni mieszkańcy powiatu nyskiego w 2004 roku rejestrowali się najczęściej w lokalnym urzędzie pracy jako osoby bez zawodu (N = 2 993) oraz sprzedawcy (N = 930), a w następnej kolejności byli to murarze (N = 684), robotnicy gospodarczy (N = 578), ślusarze (N = 517), mechanicy samochodów osobowych (N = 423) oraz krawcy (N = 407). Z kolei dwa lata później (2006) w PUP w Nysie rejestrowały się przede wszystkim osoby bez zawodu (N = 3 622), sprzedawcy (N = 1 091), murarze (N = 622), robotnicy gospodarczy (N = 542), a także — ślusarze (N = 499), krawcy (N = 360) i mechanicy samochodów osobowych (N = 358).

W roku 2008 natomiast — jak pokazują dane statystyczne — na lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego napływ bezrobotnych odnotowywano najczęściej w następujących zawodach: bez zawodu (N = 3 383), sprzedawca (N = 899), ślusarz (N = 404), murarz (N = 400) oraz robotnik gospodarczy (N = 386), krawiec (N = 347) i asystent ekonomiczny (N = 283).

TABELA 24. Zawody, w których najczęściej rejestrowali się bezrobotni w PUP w Nysie

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
Bez zawodu (N = 2 993)	bez zawodu (N = 3 622)	bez zawodu (N = 3 383)
Sprzedawca (N = 930)	sprzedawca (N = 1 091)	sprzedawca (N = 899)
Murarz (N = 688)	murarz (N = 622)	ślusarz (N = 404)
Robotnik gospodarczy (N = 578)	robotnik gospodarczy (N = 542)	murarz (N = 400)
Ślusarz (N = 517)	ślusarz (N = 499)	robotnik gospodarczy (N = 386)
Mechanik samochodów osobowych (N = 423)	krawiec (N = 360)	krawiec (N = 347)
Krawiec (N = 407)	mechanik samochodów osobowych (N = 358)	asystent ekonomiczny (za- wód szkolny: technik eko- nomista) (N = 283)
Ekonomista (N = 393)	asystent ekonomiczny (za- wód szkolny: technik eko- nomista) (N = 355)	mechanik samochodów osobowych (N = 218)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biuro- wych) (N = 302)	ekonomista (N = 249)	szwaczka (N = 216)
Technik mechanik (N = 290)	piekarz (N = 246)	kucharz (N = 215)
Asystent ekonomiczny (za- wód szkolny: technik eko- nomista) (N = 257)	szwaczka (N = 241)	cukiernik (N = 204)
Tokarz (N = 249)	technik mechanik (N = 235)	tokarz (N = 181)
Piekarz (N = 266)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biuro- wych) (N = 230)	ekonomista (N = 178)
Robotnik budowlany (N = 213)	cukiernik (N = 218)	technik mechanik (N = 177)
Kucharz (N = 209)	tokarz (N = 213)	piekarz (N = 164)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

Sytuację na ostatnim z analizowanych rynków pracy (powiat prudnicki) pod kątem napływu osób bezrobotnych przedstawiono w tabeli 25. W roku 2004 w napływie do bezrobocia na obszarze powiatu prudnickiego dominowały osoby bez zawodu (N = 502), sprzedawcy (N = 394), szwaczki (N = 127), krawcy (N = 119), murarze (N = 115), a także ślusarze (N = 106) oraz stolarze meblowi (N = 103). Z kolei dwa lata później (w 2006 roku) w prudnickim powiatowym urzędzie pracy rejestrowały się jako bezrobotni przede wszystkim osoby bez zawodu (N = 624), sprzedawcy (N = 260), ekonomiści (N = 161), murarze (N = 124), robotnicy gospodarczy (N = 109) oraz krawcy (N = 100) i szwaczki (N = 96).

TABELA 25. Zawody, w których najczęściej rejestrowali się bezrobotni w PUP w Prudniku

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
1	2	3
Bez zawodu (N = 502)	bez zawodu (N = 624)	bez zawodu (N = 1055)
Sprzedawca (N = 394)	sprzedawca (N = 260)	sprzedawca (N = 334)
Szwaczka (N = 127)	ekonomista (N = 161)	murarz (N = 129)
Krawiec (N = 119)	murarz (N = 124)	szwaczka (N = 120)
Murarz (N = 115)	robotnik gospodarczy (N = 109)	krawiec (N = 118)
Ślusarz (N = 106)	krawiec (N = 100)	asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 110)
Stolarz meblowy (N = 103)	szwaczka (N = 96)	ślusarz (N = 98)
Obuwnik przemysłowy (N = 100)	mechanik samochodów osobowych (N = 93)	robotnik gospodarczy (N = 94)
Robotnik gospodarczy (N = 100)	stolarz meblowy (N = 90)	stolarz meblowy (N = 91)
Ekonomista (N = 92)	ślusarz (N = 88)	ekonomista (N = 80)
Asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 91)	obuwnik przemysłowy (N = 70)	obuwnik przemysłowy (N = 68)

cd. tab. 25

1	2	3
Mechanik samochodów osobowych (N = 83)	asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) (N = 69)	mechanik samochodów osobowych (N = 66)
Kucharz (N = 61)	magazynier (N = 57)	sprzątaczką (N = 58)
Technik rolnik (N = 50)	stolarz (N = 56)	stolarz (N = 53)
Magazynier (N = 50)	technik rolnik (N = 54)	cukiernik (N = 52)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

6. Oferty pracy będące w dyspozycji publicznych służb zatrudnienia na analizowanych rynkach pracy

Dalszym punktem niniejszej analizy jest ukazanie zróżnicowania lokalnych rynków pracy pod względem ofert pracy, które wpływają do powiatowych urzędów pracy funkcjonujących na analizowanych obszarach. Podobnie jak przy napływie osób bezrobotnych, w przypadku napływu ofert pracy — dzięki wykorzystaniu statystyk publicznych służb zatrudnienia — zgromadzone dane empiryczne mogły być agregowane na poziomie powiatów, a nie gmin. W celu ukazania dynamiki następujących na lokalnych rynkach pracy zmian zaprezentowano materiał empiryczny z trzech lat: 2004, 2006 i 2008. Oczywiście pod uwagę należy wziąć to, że publiczne służby zatrudnienia dysponują jedynie częścią ofert pracy pojawiających się na rynkach lokalnych. Poza tym oferty pracy będące w dyspozycji powiatowych urzędów pracy często pochodzą z tzw. wtórnego rynku pracy — są to oferty pracy sezonowej, gorzej płatne, czasem zgłaszane są przez przedsiębiorców o niestabilizowanej sytuacji finansowej. Na uwadze należy mieć również fakt, że wiele ofert, którymi dysponują powiatowe urzędy pracy jest subsydiowana (np. staże, prace interwencyjne, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne). Oferty te rejestrowane są (w systemie komputerowym, w którym pracują urzędy pracy) głównie w zawodach: pracownik biurowy, pracownik administracyjny czy robotnik gospodarczy. W pewien sposób zniekształca to obraz lokalnych rynków pracy. Gdyby nie wsparcie

oferowane pracodawcom z Funduszu Pracy lub funduszy unijnych (głównie Europejski Fundusz Społeczny) większość z tych ofert pracy nie pojawiłaby się na lokalnych rynkach pracy.

Szczegółowa analiza materiału empirycznego wykazała, że w 2004 roku publiczne służby z Lublińca najczęściej dysponowały ofertami pracy w następujących zawodach: pracownik biurowy (N = 244), sprzedawca (N = 189), robotnik gospodarczy (N = 122), krawiec (N = 84), szwaczka (N = 75) oraz pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych (N = 75). W roku 2006 najczęściej pracodawcy z powiatu lublinieckiego za pośrednictwem lokalnego urzędu pracy poszukiwali: pracowników biurowych (N = 247), robotników gospodarczych (N = 146), sprzedawców (N = 144), krawców (N = 102), pracowników ochrony (N = 86) czy kierowców samochodu ciężarowego (N = 86). Dwa lata później (2008) najczęściej poszukiwanymi zawodami na lublinieckim rynku pracy przez lokalny urząd pracy byli pracownicy biurowi (N = 227), robotnicy gospodarczy (N = 199), sprzedawcy (N = 106), funkcjonariusze służby penitencjarnej (N = 89), a także — sprzątaczkę (N = 87) i szwaczki (N = 62).

TABELA 26. Oferty pracy, które najczęściej wpływały do PUP w Lublińcu

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
1	2	3
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 244)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 247)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 227)
Sprzedawca (N = 189)	robotnik gospodarczy (N = 146)	robotnik gospodarczy (N = 199)
Robotnik gospodarczy (N = 122)	sprzedawca (N = 144)	sprzedawca (N = 106)
Krawiec (N = 84)	krawiec (N = 102)	funkcjonariusz służby penitencjarnej (N = 89)
Szwaczka (N = 75)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (N = 86)	sprzątaczkę (N = 87)
Pozostali operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych (N = 75)	kierowca samochodu ciężarowego (N = 86)	szwaczka (N = 62)
Ślusarz (N = 70)	robotnik budowlany (N = 78)	robotnik budowlany (N = 58)

cd. tab. 26

1	2	3
Kierowca samochodu ciężarowego (N = 70)	brukarz (N = 62)	stolarz (N = 42)
Robotnik budowlany (N = 62)	szwaczka (N = 59)	funkcjonariusz straży granicznej (N = 40)
Pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (N = 60)	przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (N = 58)	opiekunka dziecięca (N = 38)
Murarz (N = 51)	murarz (N = 58)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (N = 37)
Ogrodnik terenów zieleni (N = 44)	stolarz (N = 53)	tokarz (N = 37)
Sprzątaczką (N = 36)	opiekun w domu pomocy społecznej (N = 52)	kierowca samochodu ciężarowego (N = 35)
Pilarz (N = 35)	kucharz (N = 45)	krawiec (N = 33)
Agent ubezpieczeniowy (N = 32)	rozbieracz-wykrawacz (N = 42)	ślusarz (N = 31)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Lublińcu.

Nieco inaczej napływ ofert pracy w ostatnich latach wyglądał na lokalnym rynku pracy powiatu raciborskiego. W 2004 roku publiczna służba zatrudnienia z Raciborza najczęściej poszukiwały sprzedawców (N = 347), pracowników administracyjnych (N = 277), pakowaczy (N = 177), pracowników biurowych (N = 111) czy kierowców samochodów ciężarowych (N = 64). Po dwóch latach dominowały oferty dla sprzedawców (N = 332), ślusarzy (N = 257), pracowników administracyjnych (N = 224), pakowaczy (N = 197), a także — robotników budowlanych (N = 128). Natomiast w roku 2008 najczęściej poszukiwanymi zawodami na raciborskim rynku pracy przez lokalny urząd pracy byli pakowacze (N = 297), sprzedawcy (N = 295), pracownicy administracyjni (N = 169), pracownicy biurowi (N = 108), a także robotnicy budowlani (N = 76).

TABELA 27. Oferty pracy, które najczęściej wpływały do PUP w Raciborzu

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
1	2	3
Sprzedawca (N = 347)	sprzedawca (N = 332)	pakowacz (N = 297)
Pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 277)	ślusarz (N = 257)	sprzedawca (N = 295)
Pakowacz (N = 177)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 224)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 169)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 111)	pakowacz (N = 197)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 108)
Kierowca samochodu ciężarowego (N = 64)	robotnik budowlany (N = 128)	robotnik budowlany (N = 76)
Ślusarz (N = 46)	murarz (N = 96)	monter/składacz okien (N = 70)
Przedstawiciel handlowy (przedstawiciel regionalny) (N = 44)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 87)	spawacz ręczny gazowy (N = 70)
Magazynier (N = 34)	magazynier (N = 77)	kierowca samochodu ciężarowego (N = 54)
Sprzątaczką (N = 34)	kierowca samochodu ciężarowego (N = 65)	magazynier (N = 47)
Robotnik gospodarczy (N = 34)	brukarz (N = 36)	robotnik gospodarczy (N = 45)
Murarz (N = 33)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (N = 29)	ślusarz (N = 37)
Krawiec (N = 33)	spawacz ręczny gazowy (N = 28)	kierowca samochodu osobowego (N = 35)
Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przemyśle (N = 31)	sprzątaczką (N = 28)	sprzątaczką (N = 35)

cd. tab. 27

1	2	3
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (N = 30)	bez zawodu (N = 27)	murarz (N = 29)
Robotnik budowlany (N = 27)	księgowy (samodzielny) (N = 24)	elektromonter (elektryk) zakładowy (N = 27)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Raciborzu.

Na lokalnym rynku pracy powiatu nyskiego w 2004 roku powiatowy urząd pracy najczęściej poszukiwał robotników gospodarczych (N = 1 066), pracowników biurowych (N = 566), pracowników administracyjnych (N = 285), szwaczki (N = 109) oraz wychowawców do placówek oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (N = 102). Dwa lata później (rok 2006) dominowały oferty dla robotników gospodarczych (N = 1 354), pracowników biurowych (N = 1 058), sprzedawców (N = 554), robotników pomocniczych w przemyśle przetwórczym (N = 273), a także pracowników administracyjnych (N = 222). Natomiast w roku 2008 najczęściej poszukiwanymi przez publiczne służby zatrudnienia z Nysy zawodami byli: pracownicy biurowi (N = 745), robotnicy gospodarczy (N = 656), sprzedawcy (N = 654), murarze (N = 265) oraz robotnicy budowlani (N = 182).

TABELA 28. Oferty pracy, które najczęściej wpływały do PUP w Nysie

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
1	2	3
Robotnik gospodarczy (N = 1 066)	robotnik gospodarczy (N = 1354)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 745)
Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 566)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 1058)	robotnik gospodarczy (N = 656)
Pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 285)	sprzedawca (N = 554)	sprzedawca (N = 654)
Szwaczka (N = 109)	robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (N = 273)	murarz (N = 265)

cd. tab. 28

1	2	3
Wychowawca w placówkach oświatowych, wychowawczych i opiekuńczych (N = 102)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 222)	robotnik budowlany (N = 182)
Sprzedawca (N = 98)	bez zawodu (N = 128)	meliorant (N = 116)
Robotnik budowlany (N = 68)	pakowacz (N = 100)	spawacz ręczny gazowy (N = 58)
Murarz (N = 57)	szwaczka (N = 92)	ślusarz (N = 54)
Sprzątaczką (N = 52)	cukiernik (N = 82)	szwaczka (N = 53)
Konserwator budynków (N = 46)	sprzątaczką (N = 75)	księgowy (samodzielny) (N = 43)
Księgowy (samodzielny) (N = 37)	księgowy (samodzielny) (N = 64)	handlowiec (zawód szkolny: technik handlowiec) (N = 40)
Montażysta reprodukcyjny (N = 35)	magazynier (N = 64)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 40)
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym (N = 35)	konserwator budynków (N = 64)	monter rurociągów przemysłowych (N = 40)
Recepcjonista (N = 31)	murarz (N = 60)	sprzątaczką (N = 34)
Aparatowy procesów chemicznych (N = 24)	kierowca samochodu ciężarowego (N = 59)	magazynier (N = 33)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Nysie.

TABELA 29. Oferty pracy, które najczęściej wpływały do PUP w Prudniku

Zawody (N)	Zawody (N)	Zawody (N)
2004	2006	2008
1	2	3
Montażysta reprodukcyjny (N = 137)	sprzedawca (N = 116)	sprzedawca (N = 162)
Pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 118)	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (N = 92)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 116)

cd. tab. 29

1	2	3
Robotnik gospodarczy (N = 104)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 69)	robotnik gospodarczy (N = 90)
Szwaczka (N = 98)	operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych (N = 46)	stolarz (N = 53)
Monter podzespołów i zespołów elektronicznych (N = 58)	pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) (N = 41)	pracownik administracyjny (zawód szkolny: technik administracji) (N = 52)
Sprzedawca (N = 51)	robotnik gospodarczy (N = 29)	monter podzespołów i zespołów elektronicznych (N = 43)
Kopacz (N = 31)	stolarz (N = 28)	murarz (N = 38)
Meliorant (N = 29)	tapicer (N = 24)	kierowca autobusu (N = 23)
Pielęgniarka podstawowej opieki zdrowotnej (N = 23)	sprzątaczką (N = 19)	brukarz (N = 20)
Sprzątaczką (N = 22)	monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń (N = 18)	opiekun w domu pomocy społecznej (N = 14)
Tapicer (N = 20)	księgowy (samodzielny) (N = 16)	dekarz (N = 14)
Operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych (N = 20)	szwaczka (N = 15)	sprzątaczką (N = 13)
Stolarz (N = 16)	robotnik magazynowy (N = 14)	robotnik leśny (N = 12)
Nauczyciel przedszkola (N = 15)	brukarz (N = 12)	magazynier (N = 11)
Monter elektronicznego wyposażenia maszyn i urządzeń (N = 14)	pracownik ochrony mienia i osób (zawód szkolny: technik ochrony fizycznej osób i mienia) (N = 11)	księgowy (samodzielny) (N = 10)

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Prudniku.

Na obszarze powiatu prudnickiego w roku 2004 publiczne służby zatrudnienia poszukiwały najczęściej przedstawicieli następujących zawodów: montażysta reprodukcyjny (N = 137), pracownik administracyjny (N = 118), robotnik gospodarczy (N = 104), szwaczka (N = 98) oraz monter podzespołów i zespołów elektronicznych (N = 58). Po upływie dwóch lat (rok 2006) na analizowanym rynku pracy dominowały oferty dla przedstawicieli następujących zawodów: sprzedawca (N = 116), monter podzespołów i zespołów elektronicznych (N = 92), pracownik administracyjny (N = 69), a w dalszej kolejności — operator urządzeń do produkcji napojów bezalkoholowych (N = 46) czy pracownik biurowy (N = 41). Z kolei w roku 2008 najczęściej poszukiwanymi zawodami przez publiczne służby zatrudnienia z Prudnika byli sprzedawcy (N = 162), pracownicy biurowi (N = 116), robotnicy gospodarczy (N = 90) i stolarze (N = 53).

7. Przemiany struktury branżowej podmiotów gospodarczych według sekcji PKD na badanych rynkach pracy

W celu pełniejszego zobrazowania sytuacji na analizowanych lokalnych rynkach pracy, na potrzeby projektu badawczego dokonano jeszcze ich charakterystyki, uwzględniając dynamikę przemian struktury zawodowej osób pracujących. Analizie poddano także dynamikę zmiany liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na czterech badanych rynkach pracy w latach 1995—2009. Klasyfikacji podmiotów gospodarczych dokonano według sekcji PKD. Na każdym z czterech lokalnych rynków, zgodnie z danymi GUS, odnotowano istotny wzrost liczby firm. W przypadku Lublińca w latach 1995—2009 liczba firm zwiększyła się o 71,0% (1 279 w 1995; 2 186 w 2009 roku). Jednak istotny wzrost liczebności podmiotów gospodarczych — praktycznie we wszystkich sekcjach PKD — trwał do roku 2004, by przez następne lata utrzymywać się na podobnym poziomie. Jedynie w jednej sekcji (Transport, gospodarka magazynowa i łączność) zaobserwowano spadek liczby firm (104 w 1995 i 100 w 2009 roku). Największy wzrost firm w Lublińcu odnotowano w następujących sekcjach: pośrednictwo finansowe (wzrost o 433,0% — z 18 w 1995 roku do 96 w roku 2009); edukacja (wzrost o 272,0% — z 18 w 1995 roku do 67 w roku 2009); ochrona zdrowia i pomoc społeczna (wzrost o 220,0% — z 49 w 1995 roku do 157 w roku 2009). Natomiast najwięcej firm w Lublińcu zarejestrowanych jest (według sta-

nu z 2009 roku) w następujących sekcjach: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (N = 607), obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (N = 314), a w dalszej kolejności — budownictwo (N = 257) i przetwórstwo przemysłowe (N = 247).

TABELA 30. Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w Lublińcu (w podziale na sekcje PKD) w latach 1995—2009

Sekcje	1995 (N)	1999 (N)	2004 (N)	2007 (N)	2009 (N)
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	33	61	62	63	63
Rybacktwo	0	0	0	1	1
Górnictwo	0	0	0	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	164	190	232	229	247
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1	0	1	1	1
Budownictwo	152	240	246	230	257
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	498	619	656	617	607
Hotele i restauracje	38	53	80	75	72
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	104	133	122	106	100
Pośrednictwo finansowe	18	86	112	96	96
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	129	219	302	290	314
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	8	18	19	19	17
Edukacja	18	36	77	73	67
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	49	110	138	152	157
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	67	119	149	183	186
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0
Ogółem	1 279	1 884	2 196	2 136	2 186

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Można także zaobserwować istotny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w Raciborzu w latach 1995—2009. Wzrost ten kształtował się na poziomie 41,6% — od 3 542 firm w roku 1995 do 5 016 podmiotów po piętnastu latach. Liczba podmiotów gospodarczych w analizowanym okresie na raciborskim rynku pracy zmniejszyła się tylko w jednej sekcji — handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (z 1 538 w 1995 roku do 1 410 w roku 2009). Największą dynamikę powstawania nowych firm w Raciborzu zaobserwowano w następujących sekcjach: pośrednictwo finansowe (wzrost o 427,0% z 33 w 1995 roku do 174 w roku 2009); administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne (wzrost o 250,0% z 6 w 1995 roku do 21 w roku 2009); działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała (wzrost o 137,0% z 159 w 1995 roku do 377 w roku 2009) czy w rolnictwie, łowiectwo i leśnictwo (wzrost o 132,0% z 25 w 1995 roku do 58 w roku 2009). W 2009 roku najwięcej podmiotów gospodarczych na raciborskim rynku pracy — zgodnie z danymi GUS — funkcjonowało w sekcjach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (N = 1 410), obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (N = 1 017), budownictwo (N = 552), a w dalszej kolejności — przetwórstwo przemysłowe (N = 467) czy działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała (N = 377).

TABELA 31. Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w Raciborzu (w podziale na sekcje PKD) w latach 1995—2009

Sekcje	1995 (N)	1999 (N)	2004 (N)	2007 (N)	2009 (N)
1	2	3	4	5	6
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	25	59	60	67	58
Rybacktwo	0	0	0	0	0
Górnictwo	0	0	2	1	2
Przetwórstwo przemysłowe	410	442	479	460	467
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	3	7	4	4	6
Budownictwo	401	556	491	495	552
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	1 538	1 651	1 614	1 476	1 410
Hotele i restauracje	77	104	126	140	165

cd. tab. 31

1	2	3	4	5	6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	221	307	310	305	300
Pośrednictwo finansowe	33	128	180	193	174
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	448	626	947	973	1 017
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	6	15	16	19	21
Edukacja	89	149	195	200	202
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	132	214	235	248	265
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	159	267	327	359	377
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0
Ogółem	3 542	4 525	4 986	4 940	5 016

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Z kolei na lokalnym rynku pracy Nysy odnotowano także istotny wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W okresie od 1995 do 2009 roku — zgodnie z danymi GUS — liczba firm wzrosła z 2 368 do 5 796 podmiotów, zatem o niemal 145,0%.

TABELA 32. Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w Nysie (z podziałem na sekcje PKD) w latach 1995—2009

Sekcje	1995 (N)	1999 (N)	2004 (N)	2007 (N)	2009 (N)
1	2	3	4	5	6
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	14	24	47	59	58
Rybacktvo	1	0	1	0	0
Górnictwo	0	1	1	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	269	401	501	500	471
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2	3	2	2	4
Budownictwo	216	466	500	564	644

cd. tab. 32

1	2	3	4	5	6
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	1 093	1 843	2 188	2 042	1 927
Hotele i restauracje	55	121	170	158	165
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	111	256	257	260	244
Pośrednictwo finansowe	37	173	277	291	263
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	325	839	1 097	1 117	1 154
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	8	17	15	15	15
Edukacja	25	80	137	138	140
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	75	189	248	252	266
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	136	288	398	419	444
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	1	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0
Ogółem	2 368	4 701	5 839	5 818	5 796

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Można stwierdzić, że niemal w każdej sekcji na nyskim rynku pracy odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Szczegółowa analiza zgromadzonego materiału empirycznego wykazała, że największą dynamikę wzrostu liczby firm odnotowano w następujących sekcjach: pośrednictwo finansowe (wzrost o 610,0% — z 37 w 1995 roku do 263 w roku 209); edukacja (wzrost o 460,0% — z 25 w 1995 roku do 140 w roku 2009), w dalszej kolejności: obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (wzrost o 355,0% z 325 w 1995 roku do 1 154 w roku 2009) czy rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo (wzrost o 314,0% — z 14 w 1995 roku do 58 w roku 2009). W 2009 roku najwięcej podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy Nysy — zgodnie z danymi GUS — zarejestrowanych było w następujących sekcjach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (N = 1 927), obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z pro-

wadzeniem działalności gospodarczej (N = 1 154), budownictwo (N = 644), a także — przetwórstwo przemysłowe (N = 471) czy działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała (N = 444). Wzrost liczby podmiotów gospodarczych odnotowano także w Głogówku. W 1995 roku funkcjonowało na tym rynku 310 firm, natomiast po czternastu latach liczba podmiotów wzrosła do 603.

TABELA 33. Dynamika zmiany liczby podmiotów gospodarczych w Głogówku (z podziałem na sekcje PKD) w latach 1995—2009

Sekcje	1995 (N)	1999 (N)	2004 (N)	2007 (N)	2009 (N)
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	5	9	13	21	16
Rybacktwo	0	0	0	0	0
Górnictwo	0	0	0	1	1
Przetwórstwo przemysłowe	44	52	52	47	47
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	0	0	0	1
Budownictwo	32	65	61	63	67
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	130	169	180	193	182
Hotele i restauracje	16	24	26	27	28
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	6	15	23	30	25
Pośrednictwo finansowe	3	13	21	24	18
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	44	54	96	110	117
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	1	3	3	3	3
Edukacja	7	12	23	24	28
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	13	36	33	35	38
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna oraz pozostała	9	23	31	30	32
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0
Ogółem	310	475	562	608	603

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Podobnie jak na pozostałych analizowanych rynkach, liczebność firm wzrosła w każdej sekcji. Jednak zdecydowanie największy przyrost odnotowano w: pośrednictwie finansowym (wzrost o 500,0% — z 3 w 1995 roku do 18 w roku 2009), transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (wzrost o 316,0% — z 6 w 1995 roku do 25 w roku 2009), edukacji (wzrost o 300,0% — z 7 w 1995 roku do 28 w roku 2009), a także w: rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie (wzrost o 220,0% — z 5 w 1995 roku do 16 w roku 2009) czy działalności usługowej, komunalnej, społecznej i indywidualnej oraz pozostałej (wzrost o 256,0% — z 9 w 1995 roku do 32 w roku 2009). Pod koniec 2009 roku w Głogówku najwięcej firm funkcjonowało w następujących sekcjach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego (N = 182), obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (N = 117), a także budownictwo (N = 67) czy przetwórstwo przemysłowe (N = 47).

8. Przemiany struktury zawodowej osób pracujących na badanych rynkach pracy

Analizie poddano dynamikę zmiany liczebności osób pracujących na opisywanych czterech lokalnych rynkach pracy — w Lublińcu, Raciborzu, Nysie i Głogówku. W latach 1995—2008 — zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego — na lublinieckim rynku pracy odnotowano spadek pracujących o około 19,0% — z 9 042 osób w 1995 roku do 7 344 osób w roku 2008. Większą dynamikę spadku pracujących w Lublińcu w badanym okresie odnotowano wśród mężczyzn (22,5%) niż u kobiet (15,0%).

TABELA 34. Pracujący w Lublińcu (w głównym miejscu pracy)

Pracujący według płci	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Kobiety	4 376	4 614	4 123	3 912	3 699	3 672	3 728
Mężczyźni	4 666	4 597	3 865	3 662	3 713	3 571	3 616
Ogółem	9 042	9 211	7 988	7 574	7 412	7 243	7 344

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących w głównym miejscu pracy, czyli osób, które w jednostce sprawozdawczej oświadczyły, że to miejsce pracy (Lubliniec) jest ich głównym miejscem pracy

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Ponadto analizowano zmianę liczby pracujących (w latach 2004—2008) na lokalnych rynkach pracy według przynależności do następu-

jących sektorów: przemysł i budownictwo, usługi rynkowe i usługi nierynkowe. W Lublińcu odnotowano spadek pracujących w przemyśle i budownictwie (2 926 osób w 2004 roku i 2 914 osób w roku 2008, spadek o 0,4%) oraz w usługach rynkowych — z 1 815 osób w 2004 roku do 1 665 osób w roku 2008 (spadek o 8,3%). Wzrosło natomiast zatrudnienie w sektorze usług nierynkowych — z 2 577 osób w 2004 roku do 2 672 cztery lata później, czyli o 3,7%.

TABELA 35. Pracujący w Lublińcu (według sektorów)

Pracujący według sektorów	2004	2005	2006	2007	2008
Przemysł i budownictwo	2 926	2 859	2 899	3 046	2 914
Usługi rynkowe	1 815	1 666	1 610	1 536	1 665
Usługi nierynkowe	2 577	2 550	2 638	2 655	2 672

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Zmniejszenie się liczby pracujących w latach 1995—2008 odnotowano również w Raciborzu. O ile w 1995 roku według danych GUS w Raciborzu pracowały 21 084 osoby, o tyle w 2008 roku liczba ta zmniejszyła się o 4 770 i wyniosła 16 314 osób (spadek o 22,6%). Analizując spadek liczby pracujących ze względu na kryterium płci, można zauważyć większą dynamikę zmniejszania się pracujących mężczyzn (o 24,5%) niż kobiet (20,4%). Należy jednocześnie zauważyć, że po roku 2004 na raciborskim rynku pracy obserwuje się wzrost liczby pracujących.

TABELA 36. Pracujący w Raciborzu (w głównym miejscu pracy)

Pracujący według płci	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Kobiety	9 534	8 588	7 482	7 350	6 695	7 133	7 592
Mężczyźni	11 550	10 970	9 143	8 183	7 778	8 511	8 722
Ogółem	21 084	19 558	16 625	15 533	14 473	15 644	16 314

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących w głównym miejscu pracy, czyli osób, które w jednostce sprawozdawczej oświadczyły, że to miejsce pracy (Racibórz) jest ich głównym miejscem pracy

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując zmianę liczby pracujących (w latach 2004—2008) według sektorów, w Raciborzu zaobserwować można wzrost zatrudnionych w przemyśle i budownictwie (5 899 osób w 2004 roku i 6 565 osób w roku 2008, wzrost o 11,3%). Zatrudnienie zwiększyło się także w sektorze usług rynkowych (4 371 osób w 2004 roku i 5 423 osoby w roku 2008, wzrost o 24,1%) oraz nierynkowych (4 078 osób w 2004 roku i 4 245 osób w roku 2008 — wzrost o 4,1%).

TABELA 37. Pracujący w Raciborzu (według sektorów)

Pracujący według sektorów	2004	2005	2006	2007	2008
Przemysł i budownictwo	5 899	5 812	6 022	6 082	6 565
Usługi rynkowe	4 371	5 138	5 400	5 629	5 423
Usługi nierynkowe	4 078	4 008	4 100	4 175	4 245

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

W Nysie — podobnie, jak na poprzednich analizowanych lokalnych rynkach pracy — okres ostatnich lat charakteryzował się spadkiem liczby pracujących. W 1995 roku 15 122 osoby zaliczane były do kategorii pracujących, natomiast po trzynastu latach liczba pracujących w Nysie zmniejszyła się o 4 241 osób (28,0%). W zdecydowanie większym stopniu w analizowanym okresie zmalała liczba pracujących mężczyzn (o 2 897 osób, zatem o 36,2%). W przypadku kobiet spadek liczby pracujących wyniósł 1 344 osoby (18,9%).

TABELA 38. Pracujący w Nysie (w głównym miejscu pracy)

Pracujący według płci	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Kobiety	7 127	7 220	6 314	5 220	brak danych	5 562	5 783
Mężczyźni	7 995	8 390	7 444	4 155	brak danych	4 777	5 098
Ogółem	15 122	15 610	13 758	9 375	brak danych	10 339	10 881

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących w głównym miejscu pracy, czyli osób, które w jednostce sprawozdawczej oświadczyły, że to miejsce pracy (Nysa) jest ich głównym miejscem pracy

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując natomiast dane dotyczące pracujących w Nysie (w latach 2004—2008) według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, można zauważyć wzrost pracujących w przemyśle i budownictwie — o 797 osób (2 407 w 2004 roku i 3 204 w roku 2008), czyli o 33,1%. Zatrudnienie w analogicznym okresie zwiększyło się także w usługach rynkowych (o 734 osoby, czyli 22,2%) i usługach nierynkowych (o 412 osób, czyli o 11,5%).

TABELA 39. Pracujący w Nysie (według sektorów)

Pracujący według sektorów	2004	2005	2006	2007	2008
Przemysł i budownictwo	2 407	2 885	3 140	3 013	3 204
Usługi rynkowe	3 302	3 505	3 554	3 872	4 036
Usługi nierynkowe	3 570	3 682	3 629	3 731	3 982

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Lata 1995—2008 na głogowskim rynku pracy charakteryzowały się spadkiem liczby pracujących. Zgodnie z analizą zastanych danych statystycznych w 1995 roku liczba pracujących w Głogówku wynosiła 1 679 — podczas gdy w 2008 roku spadła do 1 315, zatem o 21,7%. W analizowanym okresie udział pracujących kobiet spadł o 19,1%, natomiast udział pracujących mężczyzn zmniejszył się o 23,6%. Należy jednocześnie zauważyć, że po roku 2005 w Głogówku ponownie zaczęto odnotowywać wzrost liczby pracujących.

TABELA 40. Pracujący w Głogówku (w głównym miejscu pracy)

Pracujący według płci	1995	1998	2000	2002	2004	2006	2008
Kobiety	832	776	717	655	brak danych	641	673
Mężczyźni	847	642	549	482	brak danych	614	642
Ogółem	1 679	1 418	1 266	1 137	brak danych	1 255	1 315

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących w głównym miejscu pracy, czyli osób, które w jednostce sprawozdawczej oświadczyły, że to miejsce pracy (Głogówek) jest ich głównym miejscem pracy

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Analiza zmiany struktury pracujących w Głogówku według sektorów w latach 2004—2008 pozwala z kolei zaobserwować spadek zatrudnionych w przemyśle i budownictwie — o 66 osób (z 511 w 2004 roku do 445 w roku 2008), czyli o 12,9%. Wzrósł natomiast udział osób pracujących w usługach rynkowych (o 135 osób, czyli 41,3%) oraz w usługach nierynkowych (o 33 osoby, czyli 9,4%).

TABELA 41. Pracujący w Głogówku (według sektorów)

Pracujący według sektorów	2004	2005	2006	2007	2008
Przemysł i budownictwo	511	433	451	451	445
Usługi rynkowe	327	396	446	483	462
Usługi nierynkowe	351	356	331	344	384

UWAGA: Dane w tabeli dotyczą pracujących według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie

ŹRÓDŁO: Główny Urząd Statystyczny.

Lokalne rynki pracy analizowano także pod kątem codziennych wyjazdów ich mieszkańców oraz przyjazdów osób z zewnątrz do pracy. Dane statystyczne GUS opisujące te ruchy wahadłowe na poziomie gminy dostępne są za rok 2006. Na każdym z czterech analizowanych lokalnych rynków pracy odnotowuje się więcej osób codziennie przyjeżdżających do pracy w stosunku do tych, które opuszczają badane gminy w celu świadczenia pracy. W przypadku Lublińca liczba osób przyjeżdżających do pracy przypadająca na jedną osobę wyjeżdżającą do pracy

wynosi 1,93. Dla Raciborza wskaźnik ten w 2006 roku wynosił w przybliżeniu 1,89, natomiast dla Nysy i Głogówka odpowiednio było to 1,61 i 1,73.

9. Podsumowanie

Podsumowując zgromadzony materiał empiryczny, opisujący specyfikę analizowanych lokalnych rynków pracy, można dojść do wielu wniosków. W niniejszej części rozdziału dokonano syntetycznej próby ukazania podobieństw oraz różnic występujących na omawianych rynkach pracy. Część porównań dokonano na poziomie powiatów (lublinieckiego, raciborskiego, nyskiego i prudnickiego), a część na poziomie gmin (Lubliniec, Racibórz, Nysa i Głogówek). Poziom analizy danych (powiat lub gmina) zależał od agregacji dostępnych danych statystycznych — tam, gdzie było to tylko możliwe, dane empiryczne przedstawiano i interpretowano na poziomie gmin.

Na dwóch analizowanych rynkach pracy województwa śląskiego (powiat lubliniecki i raciborski) częściej w porównaniu z analizowanymi rynkami województwa opolskiego (powiaty nyski i prudnicki) odnotowywano występowanie tzw. zawodów deficytowych. Opierając się na analizie danych statystycznych, stwierdzono, że w latach 2004—2009 na obszarze powiatu lublinieckiego najczęściej w deficycie były następujące zawody: spawacz (ręczny gazowy), przedstawiciel handlowy, frezer, cieśla, brukarz, zbrojarz, operator koparek i zwałowarek, krojczy, szwaczka, opiekunka dziecięca, opiekunka środowiskowa, opiekunka w domu pomocy społecznej, rzeźnik i rozbieracz-wykrawacz. Na terenie gmin powiatu raciborskiego natomiast w tych samych latach (2004—2009) najczęściej jako deficytowe występowały następujące zawody: przedstawiciel handlowy, pracownik ochrony osób i mienia, spawacz (ręczny gazowy i łukiem elektrycznym), operator koparek i zwałowarek, kierowca autobusu, spedytor, sprzedawca, brukarz, magazynier i księgowy. Z kolei na obszarze powiatu nyskiego największe szanse na znalezienie pracy mieli tynkarze, melioranci, przedstawiciele handlowi, zbrojarze, spawacze (łukiem elektrycznym), opiekunowie w domu pomocy społecznej i archiwiści. Na obszarze powiatu prudnickiego często w latach 2004—2009 w deficycie występowały zawody, takie jak: monter podzespołów i zespołów elektrycznych, opiekun w domu pomocy społecznej, przedstawiciel handlowy, operator koparek i zwałowarek, kierowca autobusu, meliorant oraz brukarz.

Przeprowadzona na czterech lokalnych rynkach pracy analiza wyodrębniająca najczęściej występujące zawody deficytowe wykazała istnienie pewnych podobieństw w tym zakresie. Zgodnie z danymi statystycznymi gromadzonymi przez publiczne służby zatrudnienia, najłatwiej znaleźć pracę przedstawicielom zawodów budowlanych lub profesji związanych z handlem czy usługami opiekuńczymi. Występujące na poszczególnych lokalnych rynkach pracy deficyty w tego typu zawodach w dłuższym okresie czasu mogą dostarczyć cennych informacji, szczególnie instytucjom zajmującym się aktywizacją zawodową oraz placówkom oświatowym. Gromadzone dane statystyczne nabrałyby wartości aplikacyjnej, gdyby zostały wykorzystane w praktyce tworzenia planów szkoleniowych dla osób bezrobotnych czy też przy wdrażaniu nowych kierunków kształcenia. Można przypuszczać, że efektywność podejmowanych działań w zakresie zbliżenia podaży zasobów pracy do popytu byłaby wówczas większa.

Dokonując na poziomie gmin agregacji danych, które opisują problem bezrobocia, w Lublińcu, Raciborzu i Nysie można było zaobserwować spadek liczby bezrobotnych w latach 2002—2008, natomiast w roku 2009 ponowny wzrost liczby osób bez pracy. Nieco inaczej wyglądały wahania liczby bezrobotnych w Głogówku, gdzie w latach 2002—2006 odnotowywano wzrost liczby bezrobotnych, a przez następną dwa lata (2007—2008) obserwowano zmniejszenie się liczbowego stanu bezrobotnych, by w roku 2009 zanotować ponownie istotny wzrost tego zjawiska w gminie. W czterech badanych gminach w okresie ostatnich lat obserwuje się problem postępującej feminizacji zjawiska bezrobocia. Dla Raciborza i Głogówka wskaźnik udziału kobiet w strukturze bezrobotnych przekroczył 60,0%, natomiast dla Lublińca i Nysy kształtuje się na poziomie niższym o kilka punktów procentowych. Tym samym można postulować, aby osoby odpowiedzialne za kształt polityki ograniczania bezrobocia na poszczególnych lokalnych rynkach pracy baczniejszą uwagę poświęciły wspieraniu procesów aktywizacji zawodowej kobiet.

Strukturę społeczno-demograficzną osób bezrobotnych na badanych lokalnych rynkach porównano ponadto pod względem ich poziomu wykształcenia oraz czasu pozostawania bez pracy. Szczegółowa analiza zastanych danych statystycznych wykazała, że podobną strukturę wykształcenia osób bezrobotnych można zaobserwować w trzech gminach: Lublińcu, Raciborzu i Nysie. W gminach tych około 10,0% bezrobotnych legitymuje się wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym, co czwarta osoba bezrobotna w tych trzech gminach ma wykształcenie policealne i średnie zawodowe, a wykształcenie około 55,0% bezrobotnych jest co najwyżej zasadnicze zawodowe. W Głogówku natomiast poziom formalnego wykształcenia osób bezrobotnych jest niższy w porównaniu

z trzema pozostałymi gminami. Wykształcenie wyższe ma tam 5,0% bezrobotnych, a wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym legitymuje się aż 70,0% spośród ogółu osób bez zatrudnienia.

Z kolei poddając analizie czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych, zauważymy, że w przypadku Lublińca i Nysy około 20,0% ogółu bezrobotnych pozostaje bez pracy od co najmniej 12 miesięcy. W Głogówku natomiast odsetek długotrwale bezrobotnych kształtuje się na poziomie 26,0%, w Raciborzu natomiast jest wyższy o 4 punkty procentowe i wynosi 30,0%.

Badane rynki charakteryzują się podobną strukturą napływu bezrobotnych, jeśli weźmie się pod uwagę reprezentowane przez nich zawody; wyraźnie dominują osoby bez zawodu, sprzedawcy, ślusarze i murarze. Ponadto publiczne służby zatrudnienia na analizowanych rynkach najczęściej dysponują ofertami pracy dotyczącymi zbliżonych zawodów, przeznaczonymi dla osób o niezbyt wysokim poziomie kwalifikacji. Są to oferty dla robotników gospodarczych, sprzedawców, murarzy czy pracowników biurowych. Jednak, co należy podkreślić, w znacznej części oferty te (głównie dla robotników gospodarczych i pracowników biurowych) są subsydiowane, np. jako staże, prace interwencyjne lub przygotowanie zawodowe dorosłych. Oferty te na lokalnych rynkach pracy nie pojawiłyby się, gdyby nie działalność urzędów pracy, które w istotny sposób wspierają procesy aktywizacji zawodowej zasobów ludzkich. Analizując jednak oferty pracy „przepływające” przez urzędy pracy, można postawić tezę, że mogą z nich korzystać przede wszystkim osoby o stosunkowo niskich kwalifikacjach zawodowych — z wyłączeniem oferty uzyskania dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Z tej formy aktywizacji korzystają najczęściej osoby z wykształceniem średnim i wyższym.

Obserwując — na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy — dynamikę kapitału ludzkiego w kontekście jego powiązania z różnymi typami struktur gospodarczych występujących na analizowanych rynkach, można dojść do kilku konkluzji. Podkreślano już fakt istotnego wzrostu udziału w strukturze bezrobotnych osób, które legitymują się wykształceniem wyższym, jednak zjawisko to nie jest skorelowane ze zwiększeniem się zapotrzebowania kadrowego na personel o wysokich kwalifikacjach. Implikacją takiego stanu rzeczy może być pogłębiający się problem odpływu z tych gmin osób najlepiej wykwalifikowanych, których kompetencje nie będą mogły zostać wykorzystane ze względu na deficyt określonego rodzaju ofert pracy.

Tak w Lublińcu, Raciborzu, Nysie, jak i Głogówku w podobny sposób rozkłada się struktura dominujących przedsiębiorstw według sekcji PKD. Najliczniej reprezentowane są firmy związane z handlem hurtowym

i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego; obsługą nieruchomości, wynajmem i usługami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej, a w dalszej kolejności — budownictwem oraz przetwórstwem przemysłowym. Ponadto na każdym z analizowanych rynków pracy mniej więcej do przełomu 2005 i 2006 roku odnotowywano spadek liczby pracujących, a od tego okresu obserwuje się wzrost wskaźników aktywizacji zawodowej. W Lublińcu i Raciborzu, biorąc pod uwagę podział pracujących według sektorów, dominują osoby związane z przemysłem i budownictwem. Natomiast w Nysie i Głogówku najliczniejszą grupę stanowią pracujący w usługach rynkowych.

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dz.U. nr 69, poz. 415.
2. Rozporządzenie z dnia 17 maja 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania. Dz.U. nr 82, poz. 537.

Źródła internetowe

1. www.gus.gov.pl.
2. www.mz.praca.gov.pl.
3. www.mpips.gov.pl.